

ODBORNÁ EXPERTIZA

Posouzení stavu a potřeb metodické podpory všestranné práce s nadanými žáky se zájmem o výzkumnou a vývojovou činnost VaVal v Plzeňském kraji

ZÁVĚREČNÁ ZPRÁVA

Plzeň, prosinec 2021

Zpracovali:

Mgr. Miroslava Bílá
RNDr. Mgr. Zdeňka Chocholoušková, Ph.D.
PhDr. Mgr. Bc. Ladislava Šlajchová, Ph.D.
RNDr. Pavel Vlach, Ph.D.

a

Ing. Eva Rojčková
Regionální rozvojová agentura Plzeňského kraje, o.p.s

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

PLZEŇSKÝ KRAJ
NEJLEPŠÍ MÍSTO PRO INOVACE

Obsah

Úvod.....	3
Anotace	4
1 Zdůvodnění potřeby.....	4
2 Cíle šetření	4
3 Cílové skupiny průzkumu	4
4 Předmět šetření	4
5 Výzkumné metody.....	4
6 Výzkumný vzorek.....	5
7 Harmonogram šetření.....	5
8 Řešitelé výzkumu.....	5
9 Zaměření.....	5
10 Výsledky šetření.....	6
10.1 Dotazníkové šetření – vedoucí pedagogičtí pracovníci ZŠ a SŠ	6
10.2 Dotazníkové šetření – pedagogičtí pracovníci ZŠ a SŠ.....	12
10.3 Dotazníkové šetření – vedení organizace zajišťující neformální vzdělávání v oblasti práce s žáky s nadáním	21
10.4 Dotazníkové šetření – pracovníci v oblasti práce s žáky s nadáním v neformálním vzdělávání	32
10.5 Hlubkové rozhovory – vedoucí pedagogičtí pracovníci ZŠ a SŠ	44
10.6 Focus Groups – nadaní žáci ZŠ, SŠ	46
10.7 Hlubkové rozhovory s vedoucími organizací – podpora talentovaných pro VaVal v regionu.....	48
10.8 Rešerše a analýza strategických dokumentů a tematických zpráv ve vazbě na podporu nadaných žáků základních a středních škol	52
11 Příklady inspirativní praxe	63
12 Závěry a doporučení	64
13 Přílohy	65
13.1 Příklady inspirativní praxe.....	65

Úvod

Plzeňský kraj si uvědomuje, že síla inovačního potenciálu kraje tkví v zajištění kvalitního a kreativního lidského kapitálu. Kraj nabízí řadu aktivit, které mají přilákat, rozvíjet a vzdělávat žáky v přírodovědných a technických oborech. Pro udržení a zvýšení tempa rychle se rozvíjejícího regionu v oblasti vědy a inovací informatických, technických, přírodních a lékařských oborů je potřeba se ještě více soustředit na podporu nadaných a talentovaných jedinců, kteří jsou schopni věcně, efektivně a logicky myslet, smysluplně argumentovat a dosahovat tak skvělých výsledků v oblastech, kterými se zabývají. V tomto jsou kognitivně nadaní jedinci absolutně nezastupitelní. Ti posouvají vědecké poznání a ve výsledku hýbou ekonomikami. V rámci naplňování Regionální inovační strategie kraje a rozvinutí inovačního ekosystému je podpora talentovaných žáků SŠ, studentů VŠ a absolventů škol jedním z cílů intervence. K nastavení dalších kroků, které by pomohly vytvořit atraktivní a inspirativní prostředí pro rozvoj nadaných a posílení jejich vztahu k regionu, bylo nejprve potřeba zmapování současného stavu práce s nadaným/talentovanými. Péče o nadané pomáhá maximálně využít akcelerační potenciál mladých budoucích výzkumníků v regionu a přilákat nové inspirativní osobnosti nejen do špičkových výzkumných center na ZČU, Biomedicínského centra a výzkumných pracovišť firem působících v regionu, ale také ke vzdělávání na zdejších středních a vysokých školách.

Proto byla v rámci projektu Smart akcelérátoru Plzeňského kraje II zadána studie, jejíž cílem bylo zmapovat současný stav všestranné podpory nadaných/talentovaných se zájmem o výzkum, vývoj a inovace v regionu.

Anotace

Šetření stavu nadání/talentu a péče o nadané v Plzeňském kraji se zaměřilo na nadání/talent v technických a přírodovědných oblastech, a to ve věkové kategorii žáků základních škol (včetně nižších stupňů gymnázií) a středních škol. Šetření zahrnovalo také učitele, vedoucí pracovníky škol a pracovníky v neformálním vzdělávání.

1 Zdůvodnění potřeby

Dlouhodobě chyběl ucelený soubor dat o aktivitách pedagogických a nepedagogických pracovníků v oblasti podpory nadání/talentu na základních a středních školách a v neformálním vzdělávání. Rovněž chyběly informace o charakteru podmínek (o situaci) škol, potřebách škol pro nastavení efektivního a udržitelného systému, možných vnějších podporách spolupracujících subjektech, specifikách jednotlivých škol, monitoringu a hodnocení. Předkládané výsledky mohou posloužit jako podklad pro systémové uchopení podpory nadání a péče o nadané žáky Plzeňského kraje a zároveň jako impulz pro další navazující zkoumání v této oblasti.

2 Cíle šetření

- Zmapování současného stavu, podmínek a průběhu vzdělávání nadaných žáků základních škol (2. stupeň) a středních škol v Plzeňském kraji.
- Formulace hlavních problémů v současném systému podpory nadaných
- Shrnutí příkladů možností řešení problémů (inspirativní praxe) a formulace návrhů a doporučení ke změnám v systému.

3 Cílové skupiny průzkumu

- Primární cílová skupina
 - Vedoucí pedagogičtí pracovníci ZŠ a SŠ (ředitelé a zástupci ředitelů)
- Sekundární cílová skupina
 - Pedagogičtí pracovníci pracující na ZŠ a SŠ s nadanými žáky se zájmem o výzkumnou a vývojovou činnost
 - Nadaní žáci SŠ se zájmem o výzkumnou a vývojovou činnost a uplatnění v ní
 - Pracovníci neformálního vzdělávání pracující s nadanými žáky se zájmem o výzkumnou a vývojovou činnost

4 Předmět šetření

- Zmapování podmínek a průběhu vzdělávání nadaných žáků v základních školách (2. stupeň) a středních školách Plzeňského kraje
- Průzkum, zpracování výsledků a prvotní předběžná interpretace u vybraných subjektů neformálního vzdělávání a součástí ZČU

5 Výzkumné metody

- Dotazníkové šetření (on-line) – vedoucí pedagogičtí pracovníci ZŠ a SŠ
- Dotazníkové šetření (on-line) – pedagogičtí pracovníci ZŠ a SŠ
- Dotazníkové šetření (on-line) – vedoucí pracovníci v neformálním vzdělávání
- Dotazníkové šetření (on-line) – pracovníci, lektori v neformálním vzdělávání
- Hloubkové rozhovory – vedoucí pedagogičtí pracovníci ZŠ a SŠ
- Hloubkové rozhovory – vedoucí organizací – podpora talentovaných pro VaVal v regionu

- Focus Groups – nadaní žáci SŠ se zájmem o výzkumnou a vývojovou činnost a uplatnění v ní
- Rešerše tematických zpráv ČŠI – Vzdělávání nadaných, talentovaných a mimořádně nadaných dětí a žáků
- Rešerše relevantních strategických dokumentů, např. Dlouhodobý záměr Plzeňského kraje, Krajský akční plán, Místní akční plány aj.

6 Výzkumný vzorek

- Forma kvótního výběru podle předem stanovených kritérií (např. u pedagogů zkušenost práce s nadaným žákem, koordinátor podpory nadání ve škole)
- Počet respondentů: min. 10 vedoucích pedagogických pracovníků, min. 50 pedagogických pracovníků, min. 20 „nadaných“ žáků SŠ, min. 10 subjektů neformálního vzdělávání
- ZŠ, SŠ a subjekty neformálního vzdělávání věnující s nadaným žákům zaměřené na podporu zájmu o výzkumnou a vývojovou činnost

7 Harmonogram šetření

- Výzkumný design – 14. 1. - 31. 3. 2021
- Realizace předvýzkumu k dotazníkovému šetření 1. 4. – 10. 4. 2021
- Úprava výzkumných otázek ve vazbě na předvýzkum 11. 4. – 10. 5. 2021
- Realizace dotazníkového šetření, sběr dat 11. 5. – 30. 10. 2021
- Příprava hloubkových rozhovorů a Focus Groups 1. 2. – 31. 5. 2021
- Realizace hloubkového rozhovoru s vedoucími pedagogickými pracovníky a vedoucími subjektů neformálního vzdělávání a subjektů podporujících nadané, sběr dat 1. 6. – 30. 9. 2021
- Realizace Focus Groups (6 skupin), sběr dat 1. 6. – 31. 8. 2021
- Rešerše relevantních tematických zpráv ČŠI 1. 7. – 30. 10. 2021
- Rešerše relevantních strategických dokumentů 1. 7. – 30. 10. 2021
- Analýza dat z dotazníkového šetření, hloubkových rozhovorů, Focus Groups 1. 6. – 15. 11. 2021
- Formulace závěrů a doporučení včetně identifikace příkladů inspirativní praxe škol s nadanými žáky 16. 11. – 10. 12. 2021
- Zveřejnění a prezentace závěrečné zprávy šetření 1. 12 - 10. 12. 2021

8 Řešitelé výzkumu

- Hlavní řešitel: Mgr. Miroslava Bílá
- Řešitelský tým: RNDr. Zdeňka Chocholoušková, Ph.D., PhDr. Ladislava Šlajchová, Ph.D., Mgr. Radka Štruncová, RNDr. Pavel Vlach, Ph.D.

9 Zaměření

Výzkum pro expertizu byl zaměřen na následující oblasti:

- Používané metody a nástroje vyhledávání a diagnostiky talentů subjekty pracujícími s talentovanými/ nadanými žáky pro VaVal v Plzeňském kraji
- Podmínky práce s žáky s nadáním z hlediska pedagogického vedení/zajištění
- Technické podmínky práce s žáky s nadáním (prostory a vybavení)
- Organizační a právní aspekty práce s žáky s nadáním

10 Výsledky šetření

10.1 Dotazníkové šetření – vedoucí pedagogičtí pracovníci ZŠ a SŠ

Řešitelský tým oslovil v květnu 2021 vedoucí pedagogické pracovníky vybraných škol s žádostí o vyplnění dotazníku.

Oslovení respondentů:

Vážené respondentky, vážení respondenti, vážené ředitelky škol, vážení ředitelé škol, vážené kolegyně, vážení kolegové, dovoluujeme si Vás požádat o spolupráci při zjišťování stavu a potřeb podpory všestranné práce s žáky nadanými pro výzkumnou činnost v Plzeňském kraji. Tento průzkum probíhá v rámci projektu Smart Akcelerátor – podpora výzkumu, vývoje a inovací v Plzeňském kraji, který realizuje Plzeňský kraj ve spolupráci s Regionální rozvojovou agenturou Plzeňského kraje. Výsledky průzkumu budou využity jako podklad pro návrh podpory škol a center neformálního vzdělávání při práci s nadanými žáky. Pro účely tohoto průzkumu považujeme za "nadané žáky" žáky mimořádně nadané a nadané dle §17 a 18 školského zákona, diagnostikované příslušnými zařízeními, stejně jako samotnou školou identifikované nadané žáky v přírodovědných, technických a humanitních předmětech (netýká se sportovního a uměleckého nadání). Jak ale chápete pojem "nadaný žák" vy? Prosíme, věnujte čas vyplnění následujícího dotazníku. Jeho vyplnění vám zabere asi 15 minut. S výsledky šetření budete seznámeni. Děkujeme!

Za výzkumný tým Mgr. Miroslava Bílá, RNDr. Mgr. Zdeňka Chocholoušková, Ph.D., PhDr. Martin Chvát, Ph.D., PhDr. Mgr. Ladislava Šlajchová, Ph.D. a RNDr. Pavel Vlach, Ph.D.

Vyhodnocené výsledky dotazníku

1 Zastoupení škol

	Počet	v %
Gymnázium	4	28,6
ZŠ	10	71,4
Celkový součet	14	100,0

Celkem se vyjádřilo 14 ředitelů základních a středních škol, tímto počtem byl plánovaný počet respondentů naplněn.

2 Jak chápete pojem "nadaný žák"?

- Osobnost s vysokým zájmem a vnitřní motivací v určité oblasti vzdělávání
- Dokáže naplnit dané téma v širším rozsahu a v souvislostech
- S rychlejším tempem učení, zvědavý, schopný samostatného rozvoje
- Neexistuje seznam charakteristik nadaného žáka, některé schopnosti takového žáka bývají zřetelnější, rozvinutější, některé naopak

Respondenti se shodli na výše uvedených znacích nadaného žáka, souběžně sdělili, že v pedagogické praxi pracují s pojmem vymezeným v právních normách (zákonem č. 561/2004 Sb. a navazující vyhláškou č. 27/20016 Sb., ve znění pozdějších předpisů).

3 Současný celkový počet nadaných žáků ve vaší škole

	Počet	v %
1-5	7	50,0
6-10	3	21,4
11-20	2	14,3
více než 20	2	14,3
Celkový součet	14	100,0

Ve všech zúčastněných školách probíhá vzdělávání nadaných žáků diagnostikovaných školským poradenským zařízením. Z poskytnutých dat lze vyčíst přesné složení těchto žáků v poměru 4 mimořádně nadaní žáci ku 57 nadaným žákům.

Zajímavé je také členění těchto žáků podle poskytované podpory:

Plán pedagogické podpory - 45

Individuální vzdělávací plán - 2

Asistent pedagoga – 0

Bez výše uvedené podpory – 10 (škola řeší jinou formou, viz dále)

4 Má vaše škola zpracovanou koncepci práce s nadanými žáky?

	Počet	v %
Ano	11	78,6
plánujeme její vypracování	3	21,4
Celkový součet	14	100,0

Pozitivně lze hodnotit, že všechny školy buď již koncepci zpracovanou mají nebo ji plánují vytvořit. Tj. ve 100 % oslovených škol pokládají téma podpory nadání za přirozenou součást dlouhodobé vize. Výsledek posiluje i odpověď na doplňující otázku, zda se téma objevuje ve strategickém plánu školy. V tomto případě uvedlo více než 85 % škol, že ano.

5 Znáte základní koncepční dokumenty zabývající se nadanými žáky (např. Koncepce podpory rozvoje nadání a péče o nadané na období let 2014-2020, např. S2030+, DZ ČR 2019-23, Krajský akční plán, př. Místní akční plán)?

	Počet	v %
některé znám, jiné neznám	3	21,4
vím, že existují	5	35,7
znám obsah většiny z nich	6	42,9
Celkový součet	14	100,0

To, že min. 40 % vedoucích pedagogických pracovníků zná obsah koncepčních dokumentů na národní či krajské úrovni, lze vnímat jako dobrý základ pro širší kontext zavádění vlastních školních strategií. Zároveň celkově uvedené počty tvoří prostor pro větší publicitu tématu nadání ze strany autorů relevantních dokumentů.

6 Objevuje se téma podpory nadání ve vašem ŠVP?

	Počet	v %
ano	13	92,9
nejsem si jist	1	7,1
Celkový součet	14	100,0

Tvrzení, že školní vzdělávací programy (ŠVP) téměř všech škol obsahují téma nadání bylo očekávané, protože tuto povinnost mimo jiné obsahují nadřazené rámcové vzdělávací programy, které ŠVP musejí respektovat.

7 Má škola pracovníka pověřeného koordinací práce s nadanými žáky?

	Počet	v %
Ano	12	85,7
ne	2	14,3
Celkový součet	14	100,0

Velmi pozitivním zjištěním je, že školy zavedly koordinační pozici

11 Znáte instituce (nebo webové stránky) zabývající se primárně podporou nadaných žáků?

NPI ČR	18
Mensa ČR	8
Qiido	3
PPP Plzeň	2
KÚ PK	1
AMAVET, z.s.	1

12 Jak je řízeno vzdělávání nadaných žáků ve vaší škole?

	Počet	v %
realizuje zejména každý učitel samostatně	5	35,7
je řízeno školním poradenským pracovištěm, jehož členem je koordinátor vzdělávání nadaných žáků,	3	21,4
je koordinováno v rámci předmětových komisí	2	14,3
je řízeno školním poradenským pracovištěm	2	14,3
je řízeno koordinátorem vzdělávání nadaných žáků	1	7,1
je řízeno přímo vedením školy	1	7,1
Celkový součet	14	100,0

To, že se v cca 36 % škol vzdělávání nadaných žáků opírá „pouze“ o učitele, je jistě důvodem pro hledání komplexnějšího systému podpory nadaných. Na druhou stranu zapojení školního poradenského pracoviště (dále jen ŠPP) v pětině zúčastněných škol svědčí o posunu činnosti ŠPP od žáků se speciálními vzdělávacími potřebami i směrem k nadaným. Výčet činnosti ŠPP v otázce 13 je toho důkazem.

13 Jak je zapojeno do práce s nadanými žáky školní poradenské pracoviště? (řazeno dle četnosti)

- Diagnostika, konzultace a nastavení plánu pedagogické podpory a individuálního vzdělávacího plánu, včetně vyhodnocení
- Kariérový poradce organizuje screening nadaných žáků a informuje jednotlivé předmětové komise
- Koordinátor podpory nadání je členem školního poradenského pracoviště
- Koordinuje práci ostatních, spolupracuje s třídními učiteli, případně dalšími vyučujícími, poskytuje metodickou pomoc
- Organizačně zajišťuje screening žáků pracovníky PPP, eviduje zprávy, kontaktuje rodiče
- Výchovný poradce = koordinátor pro nadané žáky
- Nijak

14 Jak hodnotíte pedagogickou připravenost učitelů školy na práci s nadanými žáky?

	rozhodně ne	spíše ne	spíše ano	rozhodně ano	Celkem odpovědí
Začínající učitelé jsou kvalitně připraveni na práci s NŽ	2	9	3		14
Většina pedagogů školy je odborně připravena na práci s NŽ		4	9	1	14
Pedagogická diagnostika je přirozenou součástí práce učitelů			12	2	14
Škola by potřebovala (nebo plánuje) proškolení většiny pedagogů v práci s NŽ.		7	6	1	14
Škola by uvítala (nebo plánuje) i jiné formy rozvoje pedagogů (stáže v jiné škole, síťování...)		6	8		14

Tabulka ukazuje, že školy nepokládají pregraduální přípravu učitelů za dostatečnou, stejně jako by uvítaly vhodná školení i pro stávající pedagogy.

15 Na jaké oblasti orientujete svoje pedagogy v rámci pedagogického leadershipu?

	1 nejvyšší priorita	2	3	4 nejnižší priorita	Průměr ná známka
na splnění výstupů ŠVP pro všechny žáky	11	0	0	3	1,64
na inkluzivní vzdělávání (myšleno vzdělávání všech individualit, které tvoří třídu)	4	5	3	2	2,21
na adekvátní vzdělávací výsledek většiny žáků	5	7	0	2	1,93
na identifikaci nadaných žáků a jejich rozvoj	3	6	2	3	2,36

Jednoznačně nejvyšší prioritou je pro pedagogické vedení škol splnění výstupů stanovených ve školním vzdělávacím programu pro všechny žáky.

16 Jaké vytváříte podmínky pro individualizaci a personalizaci výuky?

- Prostřednictvím dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků, hospitacemi, činností metodických orgánů / předmětových komisí
- Každý učitel pracuje se svými nadanými žáky dle vlastního uvážení
- Máme vytvořené tzv. barevné hodiny – viz příklad inspirativní praxe v příloze
- Nabídkou dalších individuálních konzultací, členěním výuky do bloků, skupinovou prací, podporou tandemové výuky
- Sestavováním individuálních vzdělávacích plánů, doučováním, volnočasovými kroužky
- Vhodnými materiálně technickými podmínkami, odbornou literaturou aj.

Odpovědi škol byly v této oblasti vyrovnané. Volba vhodných podmínek pro individualizaci a personalizaci výuky je závislá na odborné přípravě i aktuální zkušenosti pedagogů.

17 Kolik nadaných žáků v posledních 5 letech mělo podpůrná opatření 1. stupně (PO1)?

	Počet	v %
žádný	5	35,7
1-2	3	21,4
3-5	3	21,4
6-10	2	14,3
více než 10	1	7,1
Celkový součet	14	100,0

Pokud bychom posuzovali poměr škol s nulovým poskytovaným podpůrným opatřením 1. stupně vs. s alespoň jedním poskytovaným podpůrným opatřením 1. stupně, jde o poměr cca 36 % ku 64 %. Důvody pro tento stav můžeme identifikovat v navazujících statistikách.

18 Jaká konkrétní opatření byla použita jako PO1?

	Počet
finanční prostředky jsme za tímto účelem nevyužívali	1
nákup tabletů, PC, softwaru a odborné literatury	1
odborný pedagogický přístup	1
portfolio žáka, účast na soutěžích, osobní rozvoj žáka	1
tablety/PC, odborná literatura a tiskoviny, výukové programy	1
žákovské portfolio, účast na soutěžích, osobní rozvoj žáka,	1
bez odpovědi	8
Celkový součet	14

Na stejnou otázku odpovídali pedagogičtí pracovníci (viz dále). Shoda učitelů s vedením škol, pokud pomineme nejvyšší počet nezadaných odpovědí, je pouze v nákupu techniky.

19 Jakým způsobem dále zajišťujete podporu nadaných žáků ve škole?

	Počet	v %
organizujeme školní (a další) kola vyhlášených soutěží	14	100,0
nabízíme žákům volnočasové aktivity	14	100,0
poskytujeme podmínky pro individualizaci a personalizaci výuky	13	92,9
na základě doporučení školského poradenského zařízení (ŠPZ)		
realizujeme podpůrná opatření 2. až 5. stupně podpory	10	71,4
spolupracujeme s institucemi poskytujícími neformální vzdělávání	9	64,3
nabízíme rozšířenou výuku některých předmětů nebo skupin předmětů	5	35,7
umožňujeme žákům postup do vyššího ročníku bez absolvování předchozího ročníku	4	28,6
Celkem odpovědí	14	100,0

Všechny školy prezentují podporu nadaných formou soutěží, stejně jako nabídkou volnočasových aktivit. Zároveň více než 90 % škol tvrdí, že poskytují podmínky pro individualizaci výuky, a 71 % poskytuje podpůrná opatření 2. až 5. stupně podpory na základě doporučení ŠPZ.

20 Čerpala v posledních 5 letech škola projektové finanční prostředky na podporu nadaných žáků?

	Počet	v %
Ne	7	50,0
Ano	4	28,6
Školní kluby		
granty OŠMT		
Šablony, zajištění školení učitelského sboru.		
Šablony – proškolení celého učitelského sboru v problematice práce s nadanými žáky (organizováno NPI Plzeň)		
Bez odpovědi	3	21,4
Celkový součet	14	100,0

Polovina škol do této chvíle nečerpala žádné finanční prostředky na podporu nadaných žáků, druhá polovina ano. I v tomto ohledu by bylo vhodné více prezentovat dotační možnosti směrem ke školám právě v oblasti podpory nadání. Vhodné dotační tituly existují, včetně vyhlašovaných grantů ze strany KÚ PK.

V doplňující otázce uvedla jedna škola, že využívá i sponzorské dary od rodičů.

21 Spolupracuje škola s institucemi poskytujícími neformální vzdělávání?

	Počet	v %
Ano	7	50,0
Ne	7	50,0
Celkový součet	14	100,0

I zde se respondenti rozdělili na dvě skupiny, a i v tomto případě se nabízí otázka, proč tomu tak je a co by šlo pro intenzivnější spolupráci udělat. Minimálně příklady inspirativní praxe v přílohách této zprávy by mohly pomoci.

Mezi nejčastěji uváděné instituce v doplňující otázce patří muzea, knihovny, galerie, divadla, domy dětí a mládeže, Techmania Science Center, Centrum robotiky a společnost Qiido. Odpovědi na doplňující otázku ohledně konkrétních aktivit spolupráce byly poznamenány COVID dobou, tj. komplikovaností až nemožností společné akce realizovat. S uváděnými příklady tak nelze korektně pracovat.

22 Jaké konkrétní aktivity škola za posledních 5 let realizovala v rámci spolupráce s institucemi poskytujícími neformální vzdělávání?

Odpovědi na tuto otázku ztelně poznamenala COVIDová doba, poskytnutá data jsou natolik zkreslená, že je tým nepokládá za vhodná zveřejnění. Částečné informace můžeme získat v položce 24.

23 Spolupracuje škola i s dalšími subjekty (zaměstnavatelé, vysoké školy...)?

	Počet	v %
Ano	12	85,7
Ne	2	14,3
Celkový součet	14	100,0

Spolupráce s dalšími subjekty je realizována ve 12 školách, pouze 2 školy takovou aktivitu neprovádí. V odpovědích na otázku, o které konkrétní instituce se jedná, se identicky opakovaly názvy institucí z položky 21, navíc byly uváděny „oborové“ fakulty ZČU v Plzni, FF UK Praha, JČU České Budějovice, ZOO a botanická zahrada Plzeň, Environmentální centrum Krsy, Sofronka Plzeň a jednotlivě další.

24 Jaké konkrétní aktivity škola v posledních 5 let realizovala v rámci spolupráce s dalšími institucemi?

Dětská akademie
Exkurze
Hodnotící studie k projektu "Ovoce, zelenina a mléko do škol"; Podpora čtenářské gramotnosti na 2.st. ZŠ s využitím kreativní práce s textem a uplatnění mnemotechnik, ...
Projektové dny ve škole i mimo školu, exkurze, stáže pro žáky, spolupráce na vedení SOČ a maturitních prací
Spolupráce s VŠ odborníky ve výuce, vedení kroužků (ICT, robotika), stáže žáků na VŠ...
Účast učitelů i žáků na (prázdninových) vzdělávacích akcích PŘF UK, Campo Arduino (lektorská práce + účast žáků), externí práce studentů pro FAV, ověřování projektů FPE ZČU v Plzni
Účast žáků i pedagogů na seminářích. Práce studentů pro FAV ZČU.

Výčet svědčí o pestrosti aktivit, jednotící linkou se zdá být „oborová“ volnočasová aktivita pro žáky základních a středních škol, v menšině pak aktivita jejich pedagogů.

Σ Shrnutí

Všechny školy mají zpracovanou, případně plánují vytvořit, koncepci, která se tématu nadání bude věnovat. Téměř všechny školy se pak nadání věnují ve svých školních vzdělávacích programech. Vedení škol v této souvislosti potvrzují znalost relevantních strategických dokumentů na národní, krajské, př. místní úrovni.

Ředitelé dále sdělují, že začínající učitelé nejsou kvalitně připravováni na práci s nadanými žáky, zároveň konstatují, že ani většina pedagogického sboru jako celku není dostatečně odborně připravena.

Konkrétní podpora v praxi se do značné míry zužuje na organizaci různě tematicky zaměřených soutěží a olympiád, ovšem v souběhu s nabídkou volnočasových aktivit a individualizované výuky. Podpůrná opatření jsou poskytována dle doporučení ŠPZ. Spolupráce s vnějšími partnery škol probíhá poměrně intenzivně, i když se většinově jedná o jednorázové aktivity. **Velký prostor pro zlepšení lze identifikovat ve financování podpory nadání.**

10.2 Dotazníkové šetření – pedagogičtí pracovníci ZŠ a SŠ

Řešitelský tým oslovil pedagogické pracovníky vybraných škol s žádostí o vyplnění dotazníku v květnu 2021. Celkem se vyjádřilo 55 učitelů základních a středních škol, tímto počtem byl plánovaný počet respondentů naplněn.

Oslovení respondentů:

*Vážené respondentky, vážení respondenti,
vážené ředitelky škol, vážení ředitelé škol,
vážené kolegyně, vážení kolegové,*

dovolujeme si Vás požádat o spolupráci při zjišťování stavu a potřeb podpory všestranné práce s žáky nadanými pro výzkumnou činnost v Plzeňském kraji. Tento průzkum probíhá v rámci projektu Smart Akcelerátor – podpora výzkumu, vývoje a inovací v Plzeňském kraji, který realizuje Plzeňský kraj ve spolupráci s Regionální rozvojovou agenturou Plzeňského kraje. Výsledky průzkumu budou využity jako podklad pro návrh podpory škol a center neformálního vzdělávání při práci s nadanými žáky.

Pro účely tohoto průzkumu považujeme za "nadané žáky" žáky mimořádně nadané a nadané dle §17 a 18 školského zákona, diagnostikované příslušnými zařízeními, stejně jako samotnou školou identifikované nadané žáky v přírodovědných, technických a humanitních předmětech (netýká se sportovního a uměleckého nadání). Jak ale chápete pojem "nadaný žák" vy?

Prosíme, věnujte čas vyplnění následujícího dotazníku. Jeho vyplnění vám zabere asi 15 minut.

S výsledky šetření budete seznámeni. Děkujeme!

Za výzkumný tým Mgr. Miroslava Bílá, RNDr. Mgr. Zdeňka Chocholoušková, Ph.D., PhDr. Martin Chvál, Ph.D., PhDr. Mgr. Ladislava Šlajchová, Ph.D. a RNDr. Pavel Vlach, Ph.D.

Vyhodnocené výsledky dotazníku

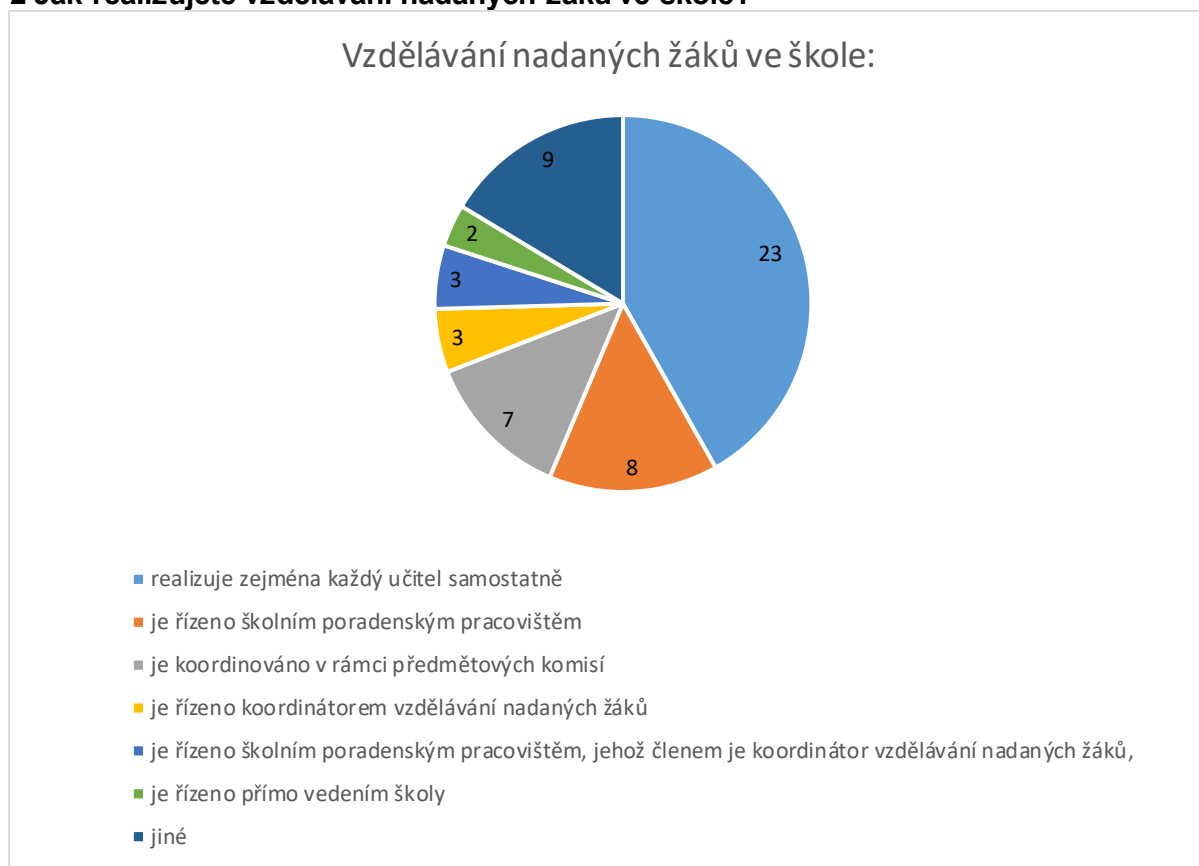
1 Jak chápete pojem „nadaný žák“?

Oslovení respondenti z řad pedagogických pracovníků se většinou shodují na následujících znacích „nadaného žáka“:

- jedinec s mimořádně vysokou úrovní svých schopností a dovedností
- logicky uvažující, přemýšlivý, má zájem o nové věci, často zaměřený na jednu oblast
- bez problémů zvládá učivo, v hodině se často „nudí“
- je aktivnější než ostatní, snaží se o hlubší pochopení látky
- v určité oblasti prokazuje vyšší výkony než ostatní
- jeho životní náplní, "koníčkem", je zkoumat věci do hloubky, učit se, získávat nové vědomosti (a schopnost je uchovávat a aktivně užívat)
- stačí mu malinký podnět a dokáže vymyslet několik různých řešení...
- vykazuje mimořádné schopnosti v oblasti intelektové, organizační, umělecké, sportovní...
- jeho inteligenční kvocient (IQ) je při opakovaném testování stanoven na hodnotu 130, což znamená, že nadání není projevem výkonu, ale vrozené schopnosti žáka

V odpovědích na novou „definici“ nadaného žáka nebyl zjištěn žádný významový rozdíl mezi odpověďmi učitelů základních vs. učitelů středních škol. Obě skupiny se shodují.

2 Jak realizujete vzdělávání nadaných žáků ve škole?

Nejvyšší podíl odpovědí se vztahuje k realizaci vzdělávání NŽ ze strany každého učitele samostatně. V osmi případech je vzdělávání řízeno školním poradenským pracovištěm a v sedmi koordinováno v rámci předmětových komisí. Mezi respondenty najdeme i školy (3), které pro řízení vzdělávání nadaných žáků ustanovily novou koordinační pozici.

Pod položkou „jiné“ se nejčastěji objevovaly následující možnosti:

- kombinace každý učitel a školní poradenské pracoviště platí pro nadané žáky bez diagnostiky školského poradenského zařízení
- předmětové komise ve spolupráci s vedením školy
- využíváme doporučení pedagogicko-psychologické poradny

3 Jak konkrétně vedení školy podporuje práci s nadanými žáky ve vaší škole?

Více možných odpovědí	Počet	v %
podporuje účast v soutěžích	52	94,5
podporuje propojování školních aktivit a neformálního vzdělávání	44	80,0
motivuje finančně učitele, kteří příkladně pracují s nadanými žáky	15	27,3
má zpracovaný systém práce s nadanými žáky	13	23,6
Bod 3 neumím vyhodnotit. V ŠVP máme zpracován postup, jak pracovat s těmito žáky.	1	1,8
zahájili jsme diagnostiku nadaných žáků a hledáme cestu jejich podpory	1	1,8
Celkový součet	55	100,0

Zde se projevila vysoká míra shody s odpověďmi vedoucích pedagogických pracovníků, a to v podpoře nadaných formou účasti na soutěžích a v propojování s neformálním vzděláváním.

4 Jak konkrétně provádíte pedagogickou diagnostiku, o jaké nástroje je nejčastěji opřena?

absolutní počty

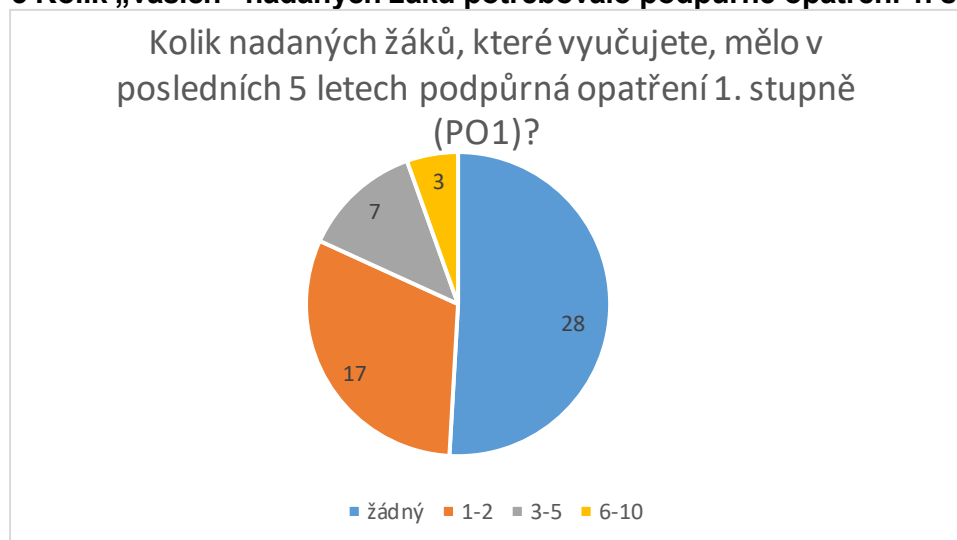
	nikdy	okrajově	někdy
cílené pozorování žáků	0	1	7
systematické záznamy důležitých situací	4	11	28
analýzu žakovských portfolií	9	20	15
sebehodnocení nadaného žáka	1	13	32
všechny kompetence žáka jako celku (včetně neformálního vzdělávání)	1	8	22
informace ze strany zákonných zástupců	2	18	28
odborný názor speciálního pedagoga, školního psychologa...	6	8	23
názor všech vyučujících dotčeného žáka	0	3	26

v %

	nikdy	okrajově	někdy
cílené pozorování žáků	0,0	1,8	12,7
systematické záznamy důležitých situací	7,3	20,0	50,9
analýzu žakovských portfolií	16,4	36,4	27,3
sebehodnocení nadaného žáka	1,8	23,6	58,2
všechny kompetence žáka jako celku (včetně neformálního vzdělávání)	1,8	14,5	40,0
informace ze strany zákonných zástupců	3,6	32,7	50,9
odborný názor speciálního pedagoga, školního psychologa...	10,9	14,5	41,8
názor všech vyučujících dotčeného žáka	0,0	5,5	47,3

Pedagogická diagnostika nadaných žáků je v největší míře opřena o informace ze strany zákonných zástupců, sebehodnocení nadaného žáka a také systematické záznamy důležitých situací. Řešitele zajímalo, zda učitelé pracují se žakovskými portfolii, protože se jedná o velmi účinný nástroj nejen v oblasti pedagogické diagnostiky. Z odpovědí vyplývá, že nejde o běžný postup, který by školy využívaly.

5 Kolik „vašich“ nadaných žáků potřebovalo podpůrné opatření 1. stupně?

Téměř třetina nadaných žáků podle jejich učitelů nepotřebuje podporu 1. stupně.

6 Jaká konkrétní opatření byla použita v 1. stupni podpůrných opatření?

	Počet	v %
bez odpovědi	44	80,0
informovanost vyučujících	1	1,8
nákup notebooků a vhodných programů	1	1,8
nebyla	1	1,8
nevím	1	1,8
nevybavuji si	1	1,8
notebook, tablet, nákup vhodných programů, výukové kempy	1	1,8
opatření, která byla v souladu s doporučení PPP, lékařů	1	1,8
podpůrná opatření jedné mojí nadané žákyně se týkají nikoli jejího nadání, ale naopak hendikepů, které jí v rozvoji omezují	1	1,8
využívání doplňkových materiálů do výuky i pro zájmovou domácí práci (pracovní listy, odkazy na práci na počítači či tabletu, doplňkové kvízy pro domácí práci, individuální péče dle zájmu a potřeb žáka (vynaložené finanční prostředky neumím relevantně vyjádřit)	1	1,8
žáci měli podpůrná opatření 2. a 3. stupně bez poskytnutí finančních prostředků	1	1,8
žák dostával práce navíc	1	1,8
Celkový součet	55	100,0

Tato otázka nepřinesla jednoznačné odpovědi, o čemž svědčí i výše uvedený rozptýl výroků v tabulce. Bylo by vhodné do budoucna věnovat pozornost zjišťování aktivit, kterými vyučující rozvíjejí nadání žáků bez diagnostiky ŠPZ (nebo před touto diagnostikou).

Shodu s odpověďmi vedení škol je možné nalézt pouze v případě nákupu ICT techniky, ředitelé ve svých názorech více prezentovali organizaci vzdělávání ve škole.

7 Jak pracujete v rámci každodenní výuky s nadanými žáky?

<i>Více možných odpovědí</i>	Počet	v %
volím metody a formy dle vlastního rozhodnutí	41	74,5
pracuji s individualizací výuky jako přirozenou součástí poskytovaného vzdělávání i směrem k nadaným	34	61,8
pracuji v souladu se školou zpracovanými postupy/vzdělávací strategií pro NŽ	16	29,1
využívám tandemovou výuku	7	12,7
aktuálně nemáme v celé škole žádného žáka s diagnostikovaným nadáním	1	1,8
práce s nadanými žáky není každodenní, ale velice individuální záležitost	1	1,8
Celkový počet odpovědí	55	100,0

Míra pedagogické autonomie učitelů, viz nejčtenější výrok „volím metody a formy dle vlastního rozhodnutí“, vlastně kopíruje i vysokou míru pedagogické autonomie českých škol obecně. Role učitele je pak zásadní pro vzdělávání (nejen) nadaných žáků.

8 Na co se orientujete v rámci výuky nadaných žáků?

absolutní počty

	1- nejvyšší priorita	2
na splnění výstupů ŠVP pro všechny žáky	30	20
na inkluzivní vzdělávání (myšleno vzdělávání všech individualit, které tvoří třídu)	18	23
na adekvátní vzdělávací výsledky většiny žáků	25	15
na identifikaci nadaných žáků a prioritně jejich rozvoj	11	20

v % (možnost volby více odpovědí)

	1- nejvyšší priorita	2
na splnění výstupů ŠVP pro všechny žáky	54,5	36,4
na inkluzivní vzdělávání (myšleno vzdělávání všech individualit, které tvoří třídu)	32,7	41,8
na adekvátní vzdělávací výsledky většiny žáků	45,5	27,3
na identifikaci nadaných žáků a prioritně jejich rozvoj	20,0	36,4

V tomto případě panuje shoda mezi učiteli a řediteli. Splnění výstupů školních vzdělávacích programů je hlavním jednotčím směrem.

9 Jak konkrétně podporujete nadané žáky při výuce?

absolutní počty

	nikdy	zřídka	občas	Vždy	Celkový součet
dávám jim úkol navíc	1	4	40	10	55
využívám je v rámci vzájemného učení	0	6	38	11	55
při skupinové výuce tvořím skupiny podle zájmu o obor, resp. nadání v daném oboru a diferencuji úkoly	4	14	28	9	55
přistupuji k nim individuálně, stejně jako k většině ostatních žáků	0	1	16	38	55
využívám je při výuce, nechám je prezentovat	0	5	36	14	55
ptám se jich častěji než ostatních žáků	0	20	30	5	55

v %

	nikdy	zřídka	občas	vždy	Celkový součet
dávám jim úkol navíc	1,8	7,3	72,7	18,2	100
využívám je v rámci vzájemného učení	0,0	10,9	69,1	20,0	100
při skupinové výuce tvořím skupiny podle zájmu o obor, resp. nadání v daném oboru a diferencuji úkoly	7,3	25,5	50,9	16,4	100
přistupuji k nim individuálně, stejně jako k většině ostatních žáků	0,0	1,8	29,1	69,1	100
využívám je při výuce, nechám je prezentovat	0,0	9,1	65,5	25,5	100
ptám se jich častěji než ostatních žáků	0,0	36,4	54,5	9,1	100

10 Jaké postupy se vám osvědčily při hodnocení výsledků nadaných žáků?

<i>Více možných odpovědí</i>	Počet	v %
nabízím žákům alternativní otázky – stejnou otázku mohou zodpovídat různými způsoby	32	58,2
vkládám problémové úlohy, které nemají pouze jedno řešení	32	58,2
nabízím žákům volitelné nepovinné otázky	31	56,4
pokládám otevřené otázky, ve kterých ale očekávám jasnou několikaslovnou odpověď	30	54,5
vkládám úkoly v rámci kterých kromě věcné správnosti i hodnotím kreativitu	27	49,1
nestanovuji pevně čas pro vypracování úkolů	24	43,6
vkládám otevřené „rozepisovací“ otázky, abych zjistil úroveň porozumění	20	36,4
dávám nadaným žákům úkoly navíc	19	34,5
preferuji zaškrťovací odpovědi a) b) c) atd., protože se snadno a automaticky vyhodnocují	5	9,1
nabízím tréninkové testy nanečisto s kompletním obsahem učiva	1	1,8
od každé z výše uvedených možností trochu a v různé míře	1	1,8
Učila jsem vždy pouze 1. a 2. třídu, u starších dětí bych pracovala více i s ostatními možnostmi.	1	1,8
Z uvedených variant kombinuji postupy podle konkrétního učiva, předmětu, třídy, potřeby apod.	1	1,8
Celkový počet odpovědí	55	100,0

Osvědčenými postupy učitelů nadaných žáků jsou alternativní úkoly, problémové úlohy, nepovinné otázky, pokládání otevřených otázek nebo akcentování kreativního postupu řešení.

11 Uveďte své tři největší úspěchy v práci s nadanými žáky (je-li relevantní):

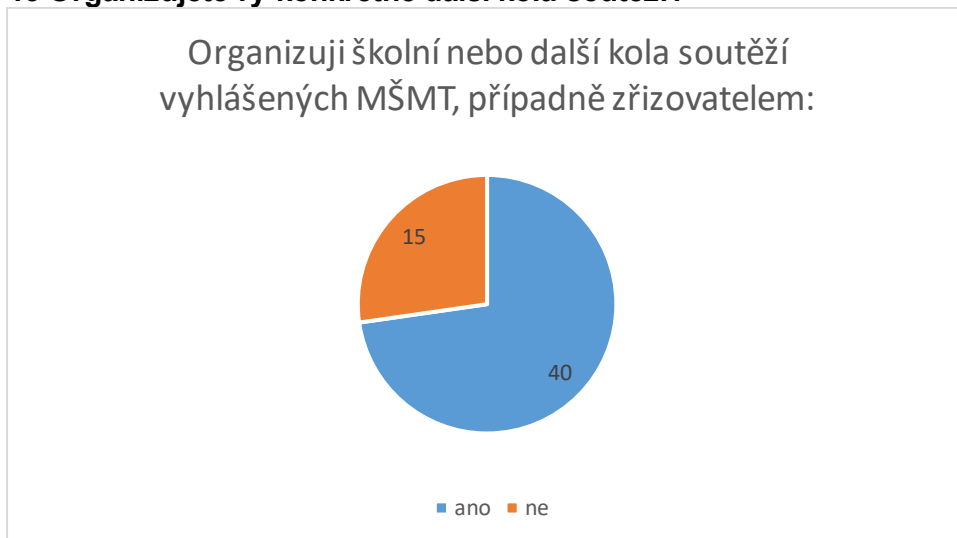
V odpovědích pedagogů najdeme primárně úspěch jejich žáků v různých soutěžích a v olympiádách, a to jak na krajské, tak celostátní, případně mezinárodní, úrovni. Dále se objevují úspěchy žáků při přijímacích řízeních ze základních na střední školy a ze středních na vysoké školy. Ve vyjádřeních také najdeme tvrzení, že za svoje úspěchy považují učitelé i zprostředkování kontaktu pro svoje žáky na další odborníky či odborné instituce.

12 Jak probíhá horizontální spolupráce ve vaší škole – v předmětových komisích nebo při pedagogických radách?

<i>Více možných odpovědí</i>	Počet	v %
vyměňujeme si informace o nadaných žácích	49	89,1
vyměňujeme si informace o možnostech podpory nadaných žáků,	41	74,5
konzultujeme s výchovným poradcem a potažmo vedením školy možnosti podpory 1. stupně	32	58,2
dáváme doporučení výchovnému poradci a zákonným zástupcům k identifikaci nadání dle školského zákona	24	43,6
spoluorganizujeme kroužky, které nadané žáky dále rozvíjejí	22	40,0
Celkový počet odpovědí	55	100,0

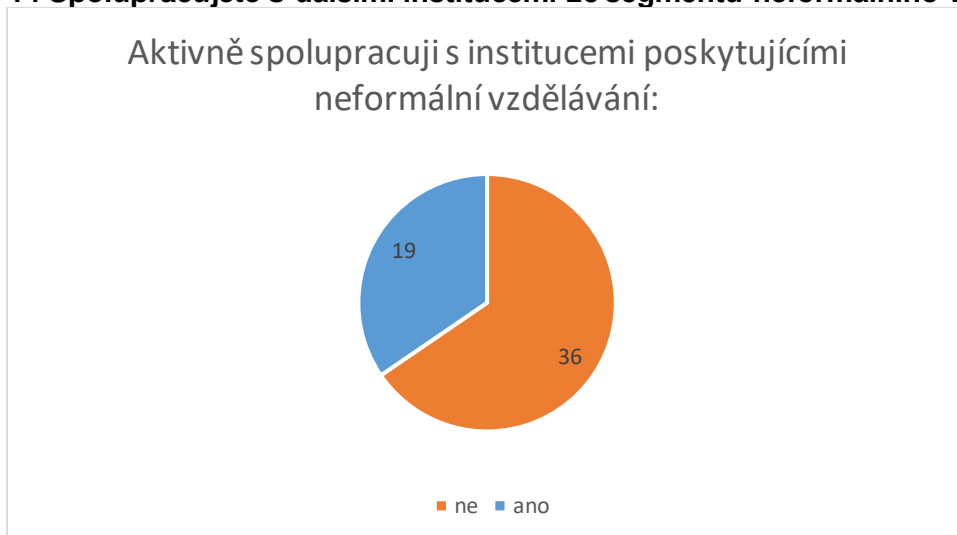
Kolegiální sdílení je významnou formou vzájemného profesního rozvoje, téměř 90 % respondentů takovou zkušenost potvrzuje.

13 Organizujete vy konkrétně další kola soutěží?

Organizace soutěží je tradiční aktivitou škol nejen při podpoře nadání.

14 Spolupracujete s dalšími institucemi ze segmentu neformálního vzdělávání?

Cca dvě třetiny učitelů nespolupracují při podpoře nadání s dalšími institucemi neformálního charakteru, třetina ano.

15 S jakými konkrétními institucemi jste při podpoře nadání ve spojení?

Ve výčtu, který respondenti poskytli, se nejčastěji vyskytovaly domy dětí a mládeže (v územích školy). Individuálně pak byly uvedeny např. oborově příslušné fakulty ZČU v Plzni, Krajské centrum vzdělávání a jazyková škola Plzeň, SITPort, NPI ČR, PPP Plzeň, Mensa, Akademie nadání, Západočeské muzeum, Akademie věd a mnohé instituce pracující v oblasti environmentální výchovy (TEREZ v.c., Ekoškola, Globe, Badatelé, Učíme se venku...) aj. Kromě uvedených školských zařízení – domy dětí a mládeže se jedná o jednotlivá partnerství dle potřeb žáků té které školy.

16 Jaké aktivity probíhají v rámci spolupráce s institucemi poskytujícími neformální vzdělávání?

Více možných odpovědí	Počet	v %
prezentují žákům nabídku aktivit	33	60,0
objednávám vzdělávací programy spolupracující instituce do výuky ve svých hodinách	18	32,7
domlouvám organizaci konání soutěží	17	30,9
objednávám vzdělávací programy spolupracující instituce do výuky pro sebe i kolegy	12	21,8
realizují náborů žáků do mimoškolních aktivit pořádaných spolupracující institucí	11	20,0
spolupořádám se spolupracující institucí mimoškolní aktivity	8	14,5
(prázdné)	16	29,1
Celkový počet odpovědí	55	100,0

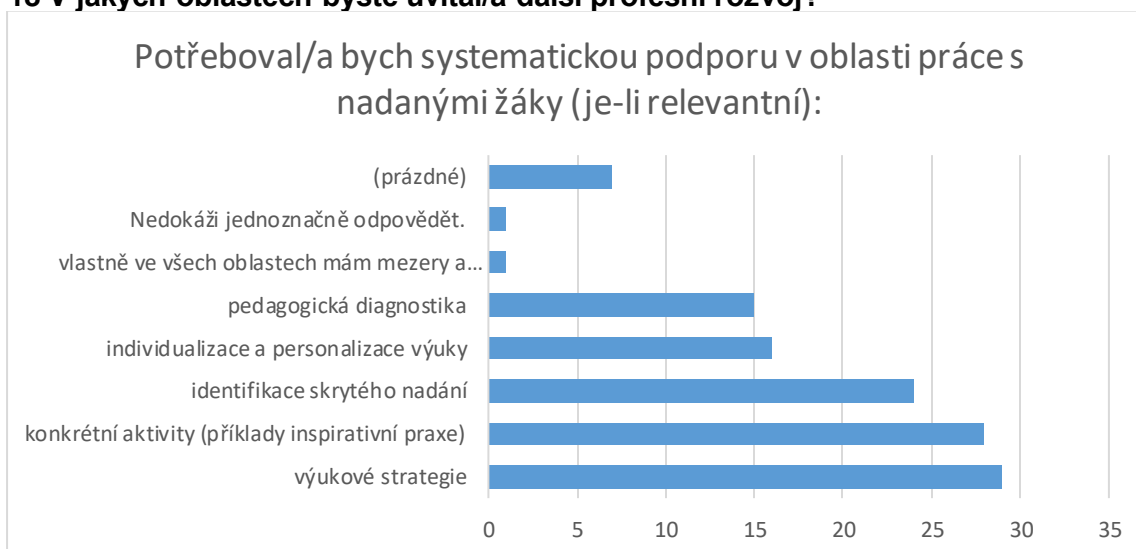
Přestože se školy při podpoře nadání liší svými partnerskými institucemi, konkrétní spolupráce vypadá podobně. Především jde o prezentaci nabídky aktivit žákům školy, využití vzdělávacích akcí dotčených institucí přímo ve výuce či spoluorganizaci soutěží. Ta je také hlavním důvodem, proč školy na prvním místě uváděly v otázce č. 15 domy dětí a mládeže.

17 Jak moc kompetentní se cítíte pro podporu nadaných žáků při běžné výuce?

	Počet	v %
trochu se orientuji, ale potřeboval/a bych systematickou podporu v rámci dalšího vzdělávání	32	58,2
orientuji se zcela a průběžně se vzdělávám	18	32,7
zatím jsem se tématem nezabýval a uvítal bych systematickou podporu	3	5,5
orientuji se a nepotřebuji další vzdělání	2	3,6
Celkový součet	55	100,0

Z vyjádření respondentů vyplývá, že více než polovina dotázaných nemá hlubší, případně žádné, znalosti o práci s nadanými. Na druhou stranu více než 30 % učitelů uvádí, že se zcela orientují a průběžně se vzdělávají.

18 V jakých oblastech byste uvítal/a další profesní rozvoj?

Nejvíce by učitelé ve svém dalším profesním rozvoji zaměřeném na nadané žáky uvítali téma výukových strategií, konkrétní příklady inspirativní praxe a většinou také identifikaci skrytého nadání.

19 Pro svého nadaného žaka jsem čerpal/a v posledních 5 letech projektové finanční prostředky na podporu nadaných žáků:

	Počet	v %
Ne	51	92,7
Ano	4	7,3
Celkový součet	55	100,0

Tabulka potvrzuje, že pro podporu nadání školy získávají finanční podporu pouze minimálně. I tato otázka by si zasloužila hlubší zkoumání především s cílem získání odpovědí na otázky typu „Proč tomu tak je?“ „Jaké konkrétní bariéry školy vnímají při získávání financí?“ „Jaká opatření by pomohla k vyšší míře získávání dalších finančních zdrojů?“ ...

20 Pro nadané žáky získáváme finanční podporu jiných externích subjektů (zaměstnavatelé, neziskové organizace, výzkumné instituce):

	Počet	v %
Ne	46	83,6
Ano	9	16,4
Celkový součet	55	100,0

I tato otázka zůstává impulzem pro následné upřesňování.

Σ Shrnutí

V odpovědích na novou „definici“ nadaného žaka nebyl zjištěn žádný významový rozdíl mezi odpověďmi učitelů základních vs. středních škol. **Pedagogická diagnostika nadaných je v největší míře opřena o informace ze strany zákonných zástupců, sebehodnocení nadaného žaka a také systematické záznamy důležitých situací.** Se žákovskými portfolii jako účinným nástrojem nejen pro diagnostiku učitelé zatím nepracují. V souvislosti s pedagogickou diagnostikou učitelé uvádějí, že **téměř třetina jejich nadaných žáků nepotřebuje podporu ani 1. stupně.** Učitelé (ve shodě s řediteli) akcentují podporu nadaných především formou účasti na soutěžích / olympiádách a v propojování s neformálním vzděláváním.

Míra pedagogické autonomie učitelů ve volbě výukových metod a forem dle vlastního rozhodnutí kopíruje i vysokou míru pedagogické autonomie českých škol. **Role učitele je pak zásadní pro vzdělávání (nejen) nadaných žáků.** Osvědčenými postupy učitelů jsou alternativní úkoly, problémové úlohy, nepovinné otázky, pokládání otevřených otázek nebo akcentování kreativního postupu řešení. **Za hlavní jednotící směr pak lze pokládat naplňování výstupů školních vzdělávacích programů.** Třetina učitelů spolupracuje při podpoře nadaných s dalšími institucemi neformálního charakteru, a přestože se školy liší svými partnerskými institucemi, konkrétní spolupráce vypadá podobně. Především jde o prezentaci nabídky aktivit žákům školy, využití vzdělávacích akcí dotčených institucí přímo ve výuce či spoluorganizaci soutěží.

Více než polovina učitelů nemá hlubší, případně žádné znalosti o práci s nadanými. Na druhou stranu více než 30 % učitelů uvádí, že se v této oblasti zcela orientují a průběžně vzdělávají. To svědčí o faktu, že minimálně školy z vybraného vzorku tohoto šetření disponují uvnitř svých pedagogických sborů **jednotlivci, kteří by mohli tvořit jádro akčních skupin při zavádění systematické podpory nadání a péče o nadané.**

Nejvíce by učitelé ve svém dalším profesním rozvoji zaměřeném na nadané žáky **uvítali téma výukových strategií, konkrétní příklady inspirativní praxe a většinově také identifikaci skrytého nadání.**

Pro podporu nadání školy téměř nezískávají finanční podporu.

10.3 Dotazníkové šetření – vedení organizace zajišťující neformální vzdělávání v oblasti práce s žáky s nadáním

Regionální rozvojová agentura Plzeňského kraje o.p.s. oslovila vedoucí pracovníky vybraných subjektů realizujících neformální vzdělávání v regionu s žádostí o vyplnění dotazníku v dubnu 2021. Celkem se vyjádřilo 15 vedoucích organizací realizujících neformální vzdělávání v kraji.

Oslovení respondentů

Vážené respondentky, vážení respondenti,

dovolujeme si Vás požádat o spolupráci při zjišťování stavu a potřeb podpory všestranné práce s žáky nadanými pro výzkumnou činnost v Plzeňském kraji. Tento průzkum probíhá v rámci projektu Smart Akcelerátor – podpora výzkumu, vývoje a inovací v Plzeňském kraji, který realizuje Plzeňský kraj ve spolupráci s Regionální rozvojovou agenturou Plzeňského kraje. Výsledky průzkumu budou využity jako podklad pro návrh podpory škol a center neformálního vzdělávání při práci s nadanými žáky.

Prosíme, věnujte čas vyplnění následujícího dotazníku. S výsledky šetření budete seznámeni.

Děkujeme!

Za výzkumný tým Ing. Eva Rojíková, Ing. Pavel Beneš, Lucie Ženíšková

Pro účely tohoto průzkumu považujeme za "nadané žáky" účastníky neformálního vzdělávání ve věku 12–19 let, kteří projevují mimořádný zájem a nadání pro přírodovědný, technický či humanitní obor (netýká se sportovního a uměleckého nadání).

1 Anamnéza organizace

Druh organizace

Do dotazníkového šetření systematické podpory žáků s nadáním v neformálním vzdělávání se zapojilo celkem 15 respondentů. Nejvíce respondentů se rekrutovalo z fakult ZČU a školských zařízení (33 %). Menší počet odpovědí zaslali vedoucí obecně prospěšných společností a jiných subjektů (TSC, SIT města Plzně) (13 %). Jeden respondent pocházel ze spolku nviias, z.s.

1.1 Druh Vaší organizace:	abs.	v %
Fakulta ZČU	5	33,3
Školské zařízení	5	33,3
Jiné (např. SITmP)	2	13,3
Obecně prospěšná společnost	2	13,3
Spolek	1	6,7

Celkový současný počet nadaných žáků, se kterými pracujete

Nejčastěji respondenti uváděli, že mají v organizaci 1-9 NŽ (47 %). Větší počet než 50 nadaných žáků v organizaci uvedlo 27 % respondentů (fakulty ZČU a SITmP + 1 školské zařízení), TSC a nviias uvedli, že mají počet NŽ v rozmezí od 20 do 50 žáků a 13 % dotázaných přesné počty nezná (1 školské zařízení).

1.2 Celkový současný počet nadaných žáků (viz definice výše) se kterými pracujete:	abs.	v %
1 - 9	7	46,7
20 - 29	1	6,7
30 - 50	1	6,7
více než 50	4	26,7
nevíme	2	13,3

2 Strategie organizace v podpoře nadání

Koncepce práce s nadanými žáky

Necelá polovina respondentů (40 %) uvedla, že mají zpracovanou koncepci přímo pro práci s nadanými žáky (2 respondenti fakult ZČU, TSC, SITmP, 2 respondenti školských zařízení) a 33 % plánuje její zpracování (2 respondenti ZČU, nviac, 2 respondenti školských zařízení). 27 % respondentů uvedlo, že takovou koncepci zpracovanou nemá (1x ZČU, 1x SITmP, 1x TSC, 1 školské zařízení).

2.1 Má Vaše organizace zpracovanou koncepci práce s nadanými žáky?	abs.	v %
ano	6	40,0
plánujeme její vypracování	5	33,3
ne	4	26,7

V koncepci vzdělávání organizace se téma podpory nadání objevuje podle respondentů

v 67 % (3 respondenti ZČU, 2x TSC, 1x SITmP, nviac, 3 respondenti školských zařízení), 20 % toto téma plánuje do své vzdělávací koncepce zapracovat (1 respondent ze ZČU, 2 respondenti ze školského zařízení) a 13 % respondentů uvedlo, že téma v koncepci nemá (1 fakulta ZČU, 1 respondent školského zařízení).

2.2 Objevuje se téma podpory nadání v koncepci Vaší organizace?	abs.	v %
ano	10	66,7
plánujeme zapracovat	3	20,0
ne	2	13,3

Znalost základních koncepčních dokumentů zabývajících se nadanými žáky

Znalost obsahu většiny z koncepčních dokumentů (např. Koncepce podpory rozvoje nadání a péče o nadané na období let 2014 - 2020, S2030+, DZ ČR 2019 – 23, Krajský akční plán, popř. Místní akční plán) uvedlo 40 % respondentů (2x ZČU, TSC, 3x školská zařízení). Znalost jen některých dokumentů potvrdilo 27 % respondentů, 20 % dotázaných většinu dokumentů nezná a 13 % respondentů pouze ví o existenci těchto dokumentů (1 respondent ZČU a 1 školského zařízení)

2.3 Znáte základní koncepční dokumenty zabývající se nadanými žáky (např. Koncepce podpory rozvoje nadání a péče o nadané na období let 2014-2020, S2030+, DZ ČR 2019-23, Krajský akční plán, př. Místní akční plán)?	abs.	v %
znám obsah většiny z nich	6	40,0
některé znám, jiné neznám	4	26,7
většinu neznám	3	20,0
vím, že existují	2	13,3

Podpora nadání ve vzdělávacích programech organizací

Téma podpory nadání se ve vzdělávacích programech organizací objevuje podle respondentů v 73 %, 20 % dotázaných odpovědělo, že si nejsou jisti (2x ZČU a 1x SITmP).

2.4 Objevuje se téma podpory nadání ve Vašem vzdělávacím programu?	abs.	v %
ano	11	73,3
nejsem si jist/a	3	20,0
Ne	1	6,7

Většina respondentů (53 %) odpověděla, že plán rozvoje nadaných žáků v organizaci vypracovaný nemá a 13 % respondentů uvedlo, že si nejsou jisti. Pouze 33 % respondentů uvedlo, že má zpracovaný plán rozvoje nadaných žáků (2x ZČU, nviás, 1 školské zařízení a TSC)

2.5 Máte zpracovaný plán rozvoje nadaných žáků?	abs.	v %
ne	8	53,3
ano	5	33,3
nejsem si jist/a	2	13,3

Pracovníka pověřeného koordinací práce s nadanými žáky má podle výpovědi respondentů 47 % organizací (4x ZČU, 1 školské zařízení, 1x TSC). Stejný počet (47 %) odpověděl, že pozici koordinátora pro práci s nadanými nemá a 7 % dotázaných ji plánuje zřídit (1 školské zařízení)

2.6 Má Vaše organizace pracovníka pověřeného koordinací práce s nadanými žáky?	abs.	v %
ano	7	46,7
ne	7	46,7
tuto pozici plánujeme	1	6,7

Respondenti, kteří využívají webové stránky zaměřené na podporu nadaných (33 %), uvedli, že nejčastěji navštěvují následující weby:

- www.talentovani.cz,
- www.nidv.cz/podpora-nadani
- www.nuv.cz,
- www.msmt.cz,
- www.premyslivedeti.cz,

- www.rjs.com,
- www.mensa.cz
- portály dalších organizací, které pracují s nadanými a talentovanými (bez specifikace o které organizace jde)

Větší část respondentů (67 %) vypověděla, že při práci s nadanými žáky nevyužívá webové stránky zabývající se primárně podporou nadaných žáků (všechny fakulty ZČU, SITmP, 3 školská zařízení).

2.7 Využíváte webové stránky zabývající se primárně podporou nadaných žáků?	abs.	v %
ne	10	66,7
ano	5	33,3

Způsob řízení vzdělávání nadaných žáků

Vzdělávání nadaných žáků podle vedoucích organizací realizuje nejčastěji každý pedagog samostatně (47 %), méně často je řízeno přímo vedením organizace či její součástí (40 %) - jedná se zejména o 2 fakulty ZČU, TSC, nviás a pouze 1 školské zařízení.

Výrazně méně jsou využíváni koordinátoři vzdělávání nadaných žáků, popř. předmětové komise (13 %). Pouze respondenti ze ZČU uvedli, že využívají koordinátora vzdělávání nadaných žáků či pořadatele zájmové aktivity při práci s nadanými.

2.8 Vzdělávání nadaných žáků ve Vaší organizaci:	abs.	v %
Realizuje zejména každý učitel/lektor samostatně	7	46,7
Je řízeno přímo vedením organizace	4	26,7
Je řízeno přímo vedením součástí	2	13,3
Je koordinováno v rámci pedagogických rad / předmětových komisí / pořadatelem zájmové aktivity (např. na ZČU)	1	6,7
Je řízeno koordinátorem vzdělávání nadaných žáků, pokud je v organizaci zřízen	1	6,7

Připravenost pedagogů volného času/lektorů pro práci s nadanými žáky

Polovina respondentů hodnotila připravenost začínajících pedagogů / lektorů nerozhodně. Jen výjimečně bylo uvedeno, že začínající pedagogové a lektori jsou rozhodně dobře připraveni. Respondenti nejčastěji uvedli, že většina pedagogů/lektorů je spíše dobře odborně připravena na práci s NŽ. Stejnou měrou respondenti také uvedli, že organizace spíše plánuje proškolení většiny pedagogů/lektorů v práci s NŽ a že spíše plánují i jiné formy rozvoje pedagogů např. stáže, síťování apod.

Nejvíce respondentů uvedlo, že pedagogická diagnostika spíše není přirozenou součástí práce pedagogů volného času/ lektorů

2.9 Jak hodnotíte pedagogickou připravenost pedagogů volného času/lektorů organizace na práci s nadanými žáky (NŽ)?	rozhodně ano	spíše ano	spíše ne	rozhodně ne	Počet respondentů	Průměr
Většina pedagogů/lektorů je odborně připravena na práci s NŽ.	4	8	3	0	15	1,9
Organizace plánuje i jiné formy rozvoje pedagogů/lektorů (stáže v jiné škole, síťování...).	4	6	2	3	15	2,3
Začínající pedagogové/lektori jsou kvalitně připraveni na práci s NŽ.	1	7	7	0	15	2,4
Organizace plánuje proškolení většiny pedagogů/lektorů v práci s NŽ.	3	6	3	3	15	2,4
Pedagogická diagnostika je přirozenou součástí práce pedagogů volného času/lektorů.	1	1	10	3	15	3,0

Při vzdělávání pedagogických pracovníků/ lektorů v oblasti práce s nadanými žáky by se 27 % respondentů zaměřilo na odborné dovednosti ve spolupráci s odborníky z firem (SITmP, 1x ZČU, 2 školská zařízení). V oblasti práce s emocemi by mělo zájem se vzdělávat také 27 % respondentů (3x ZČU, nvias). Jen 13 % dotázaných by do vedení kroužků zapojila lektora z firem (TSC, 1x školské zařízení). Nejvíce by volili respondenti vzdělávání v jiných než výše uvedených oblastech (SITmP). Mezi ostatními oblastmi vzdělávání uváděli dotázaní např.:

- didaktiku daného oboru
- metodická setkávání v rámci ostatních SVC, DDM a organizací, které pracují s nadáním (2 školská zařízení)
- osobní rozvoj lektorů
- aktuální trendy v práci s nadanými (TSC).

Respondent 1 fakulty ZČU uvedl, že se pro ně otázka nehodí.

2.10 Při vzdělávání Vašich pracovníků v oblasti práce s žáky s nadáním vnímáte potřebu se zaměřit na:	abs.	v %
Jiné oblasti	5	33,3
Odborné dovednosti ve spolupráci s odborníky firem	4	26,7
Vzdělávání v oblasti práce s emocemi	4	26,7
Zapojení lektorů z firem jako tutorů do práce s nadanými žáky	2	13,3

3 Pedagogický leadership, diagnostika nadaných

Orientace organizace v rámci pedagogického leadershipu

Nejvyšší prioritu při vedení pedagogů volného času má podle respondentů splnění výstupů vzdělávacího programu / cílů zájmového kroužku/klubu apod. pro všechny žáky. Následuje zaměření se na identifikaci nadaných žáků a jejich rozvoj. Inkluzivní vzdělávání jako nejvyšší prioritu volila méně než polovina respondentů. Za druhou nejvyšší prioritu označilo nejvíce respondentů vzdělávací výsledek většiny žáků.

3.1 V rámci pedagogického leadershipu pedagogy/lektory v organizaci převážně orientujete na:	1- nejvyšší priorita	2	3	4- nejnižší priorita	Celkem	Průměr
Splnění výstupů vzdělávacího programu/ cílů zájmového kroužku/klubu apod. pro všechny žáky	8	3	2	0	13	1,5
Identifikaci nadaných žáků a jejich rozvoj	6	6	1	0	13	1,6
Inkluzivní vzdělávání (myšleno vzděláváním všech individualit, které tvoří klub, kroužek...)	5	5	3	0	13	1,8
Adekvátní vzdělávací výsledek většiny žáků	4	6	1	2	13	2,1

Podmínky pro individualizaci a personalizaci vzdělávání NŽ

Respondenti školských zařízení uvedli, že se zaměřují při vytváření podmínek pro individualizaci a personalizaci vzdělávání NŽ na:

- individuální přístup nad rámec standardní programové nabídky,
- vedení rozhovorů s pedagogy,
- nabídku materiálního zabezpečení,
- využívání vhodného podpůrného opatření.
- zefektivnění procesů ve vzdělávání,
- spolupráci s odborníky,
- inovaci činnosti,
- bleskovou výměnu informací mezi pedagogickými pracovníky volného času pomocí IT,
- pohotovou změnu portfolia organizace a informačních toků v organizaci i směrem z organizace,
- osobní rozvoj pedagogů volného času,
- podporu vzdělávání zejména v oblasti IT,
- podporu wellbeingu pedagogů,

Respondenti SITmP uvedli, že ke každému nadanému žákovi mají individuální přístup a podporují ho v jeho zájmech, dovednostech a poskytují mu konzultace a školení v oblastech, kde se sám chce rozvíjet. Samozřejmostí je, že žáci mají k dispozici technické zázemí.

TSC zajišťuje individualizaci vzdělávání podle podmínek konkrétní aktivity a nviás vytváří prostor pro vedení diskuse a naslouchání potenciálním talentům.

4 Organizační, právní a ekonomické podmínky

Podpora NŽ v organizaci

Podpora NŽ a práce s nadanými je pro všechny respondenty důležitá. Nejvyšší stupeň důležitosti a 2. nejvyšší stupeň důležitosti označila stejná část respondentů (47 %). Pouze necelých 8 % respondentů uvedlo, že práce s nadanými žáky je pro jejich organizaci středně důležitá.

4.1 Je pro Vás práce s nadanými žáky důležitá?	abs.	v %
1 - nejvíce důležitá	6	46,2
2	6	46,2
3	1	7,7
4	0	0,0
5 - nejméně důležitá	0	0,0

Největší počet respondentů (3 ZČU, SITmP, TSC, nviás a 3 školská zařízení) zajišťuje podporu NŽ prostřednictvím mentorů (77 %) a stejnou měrou (77 %) i nabídkou odborného zázemí (2 ZČU, SITmP, TSC, nviás a 4 školská zařízení). Poměrně velká část respondentů (62 %) zajišťuje pro NŽ účast v městských, krajských i celostátních soutěžích. Individualizaci a personalizaci výuky poskytují 2 ZČU, SITmP, nviás a 4 školská zařízení (celkem 62 % dotázaných). Téměř polovina respondentů (1 ZČU, SITmP, TSC, nviás a 1 školské zařízení) uvedla, že vytváří sítě podobně zaměřených nadaných žáků a zároveň pomáhá při vyhledávání spolufinancování projektů (46 %). Pouze 39 % umožňuje účast NŽ v mezinárodních soutěžích a nabízí možnost vytvářet zájmové programy pro vrstevníky (1 ZČU, SITmP, nviás a 1 školské zařízení). Možnost stáží ve firmách nebo na VŠ poskytuje 31 % respondentů (2 fakulty ZČU, SITmP a nviás). Výrazně méně 23 % podporuje tvorbu vlastních portfolií (SITmP a 1 školské zařízení). Pouze respondent 1 fakulty ZČU uvedl, že podporu NŽ nezajišťují.

4.2 Jakým způsobem zajišťujete podporu nadaných žáků v organizaci?	abs.	v %
podpora odborných mentorů	10	76,9
nabízíme odborné zázemí (vybavení)	10	76,9
účast v městských, krajských, celostátních soutěžích (např. vyhl. MŠMT)	8	61,5
individualizace a personalizace výuky	8	61,5
vytváříme sítě podobně zaměřených nadaných žáků	6	46,2
vyhledávání spolufinancování projektů	6	46,2
účast v mezinárodních soutěžích	5	38,5
možnost vytváření zájmových programů pro vrstevníky	5	38,5
možnost stáží ve firmách nebo VŠ	4	30,8
tvorba vlastních portfolií NŽ	3	23,1
nezajišťujeme podporu pro nadané žáky v organizaci	1	7,7

Čerpání finančních prostředků na podporu nadaného žáka

Těsná většina respondentů uvedla, že v posledních pěti letech čerpala finanční prostředky na podporu nadaného žáka (54 %). Respondenti organizací SITmP, jedné fakulty ZČU a třech školských zařízení uvedli, že finanční prostředky na podporu NŽ nečerpají.

4.3 Čerpala v posledních 5 letech Vaše organizace projektové finanční prostředky na podporu nadaných žáků?	abs.	v %
ano	7	53,8
ne	6	46,2

Příklady využití veřejných zdrojů na podporu nadaných žáků (fondy EU, MŠMT, dotace měst a obcí, Plzeňského kraje)

V posledních pěti letech byla nejčastěji čerpána finanční podpora v rámci dotací Plzeňského kraje (např. školská zařízení, FPE ZČU – Dětská univerzita, FEL ZČU - ScienceFEL, FST ZČU – Dětská technická univerzita a Středoškolská technická univerzita). FST ZČU a školská zařízení získávají také finanční prostředky v rámci dotací města Plzně a vybraných měst.

Z programů MŠMT (Podpora nadaných a talentovaných, Šablony II) čerpala finanční prostředky např. organizace nviás na projekt AI Talent inkubátor (finanční podpora v rámci programu na Podporu nadaných žáků základních a středních škol v roce 2021). Také respondenti TSC uvedli, že čerpají na svoji činnost finanční prostředky z programu MŠMT Podpora nadaných a talentovaných. V rámci Šablon II. a na soutěže vyhlašované NPI čerpali finanční prostředky zejména respondenti ze školských zařízení.

Čerpání finanční podpory nadaných žáků od jiných subjektů (zaměstnavatelé, neziskové organizace, nadace, výzkumné instituce)

Jen 31 % respondentů uvedlo, že v posledních pěti letech získali finanční podporu pro NŽ od jiných subjektů. Větší část respondentů v tomto období od jiných externích subjektů finanční podporu nečerpala (69 %).

4.5 Získáváte pro nadané žáky finanční podporu jiných externích subjektů (např. zaměstnavatelé, neziskové organizace, výzkumné instituce)?	abs.	v %
ne	9	69,2
ano	4	30,8

Respondenti FST ZČU a SVČ Přeštice uvedli, že získávají finanční podporu od průmyslových partnerů (bez bližší specifikace). Nviás uvedl, že čerpá finanční prostředky z firemního sektoru formou sponzoringu a CSR. TSC čerpá finanční podporu z Nadace RSJ na činnost Klubu pro nadané a přemýšlivé děti.

Problémy organizace při práci s nadanými žáky

Nejčastěji (39 %) respondenti (2 ZČU, TSC, 2 školská zařízení) identifikovali jako problém:

- nedostatek externích pracovníků pro pravidelnou činnost,
- nedostatek kvalifikovaných pracovníků/ odborníků, kteří by se mohli více věnovat nadaným žákům,
- nedostatek odborných znalostí pracovníků, např. v oblasti modelářské práce a robotiky, dále v chemii, fyzice, zeměpisu, elektrotechnice a anglickém jazyce.

- Poněkud překvapivě respondenti SITmP a 2 školských zařízení uvedli, že žádné problémy při práci nevnímají (31 %).

Z dalších problémů byly nejčtenější (po 23 %):

- časové omezení externích pracovníků pro práci s NŽ, (2 ZČU a 1 školské zařízení)
- přílišná vytíženost NŽ a tlak rodičů na rozvoj jiných než přírodovědných oborů (např. hudba)
- nedostatek finančních prostředků na technické a materiální vybavení, což omezuje možnost realizovat více programů pro nadané žáky (1 školské zařízení, TSC a nviás)

Významná část respondentů zmiňuje (15 %):

- nedostatek vhodných prostor pro laboratoře a málo odborně vybavených dílen (1 ZČU a 1 školské zařízení)
- nedostatečné technické vybavení zejména spojené s IT (2 školská zařízení),
- identifikace a vyhledávání nadaných žáků, systematický rozvoj a práce s nadanými žáky napříč celou sítí organizací zabývajících se podporou nadaných žáků (1 ZČU a TSC),
- získávání nových účastníků/ zájemců.

Další problémy podle četnosti (8 %) jsou:

- nedostatek odborníků z praxe (firem) kvůli nedostatku vlastních zaměstnanců,
- nedostatečné materiální vybavení (mikroskopy, televize, měřidla, stavebnice Merkur, Lego, součástky pro stavbu robotů a elektrosoučástky)

Z odpovědí na tuto otevřenou otázku, vyplývá, že hlavním problémem je nedostatek finančních prostředků, které se promítají do personálního zabezpečení práce s NŽ i do technického a materiálního vybavení rozvíjející potenciál nadaných žáků. Školská zařízení se podle respondentů celkově potýkají nejvíce s personálními a odbornými problémy a poté následují problémy finanční, organizační, prostorové a problémy spojené s technickým a materiálním vybavením.

5 Spolupráce s dalšími institucemi

Spolupráce se školami

Většina respondentů uvedla, že organizace nebo její součást spolupracuje se školami (77 %)

5.1 Spolupracujete se školami?	abs.	v %
ano, uveďte prosím názvy škol:	10	76,9
nespolupracujeme	3	23,1

Většina dotázaných zároveň uvedla, že spolupracuje se všemi základními školami zřízenými městem Plzeň a dalšími základními školami, technickými SŠ a gymnázii napříč regionem. Z města Plzně byly nejčastěji zmiňovány 28. ZŠ, 31. ZŠ, 34. ZŠ, Bolevecká ZŠ, 15. ZŠ, 17. ZŠ, 16. ZŠ 16, 22. ZŠ Elementária, ZŠ při FN. Z mimoplzeňských škol byly uváděny zejména tyto školy: z okresu Plzeň sever ZŠ Kaznějov, ZŠ Kozolupy, ZŠ Manětín, ZŠ Nečtiny, v okrese Domažlice ZŠ Komenského 17, Domažlice, v okrese Klatovy ZŠ Blatenská Horažďovice a ZŠ Komenského Horažďovice, další ZŠ v blízkosti mimoplzeňských školských zařízení nebyly specifikovány.

Z technických SŠ byly nejčastěji jmenovány VOŠ a SPŠE Plzeň, SOUE Plzeň, SPŠ Klatovy, SPŠ strojnická a SOŠ prof. Švejcara Plzeň, SPŠ dopravní Plzeň a z plzeňských gymnázií GLP Plzeň, Gymnázium Plzeň, Mikulášské nám., Masarykovo gymnázium. Z mimoplzeňských gymnázií byly nejčastěji zmiňovány Gymnázium Blovice, Gymnázium J. Vrchlického Klatovy a Gymnázium J. Š. Baara Domažlice.

Většinou jsou uváděny společné aktivity spojené s pořádáním soutěží a projektových dnů, přednášek, exkurzí a dnů otevřených dveří. Často jsou zmiňovány workshopy, tvorba a realizace výukových programů pro ZŠ, vedení kroužků na ZŠ, zapojení NŽ jako mentorů v kroužcích pro ZŠ a popularizační aktivity ZČU a TSC.

Ze soutěží jsou nejčastěji uváděny předmětové soutěže, biologické olympiády (školská zařízení, SITmP), Hackathony (SITmP), Future Factory v Minecraftu (nvias), soutěže pro žáky SŠ v rámci Jaderných dnů (ZČU). Projektové dny Tma a život, Rubikon (školská zařízení), Naše firmy, pro identifikaci talentů AI Discovery, AI Talent inkubátor (nvias), Dny vědy a techniky pro žáky ZŠ i SŠ a Noc vědců (ZČU), workshopy neformálního vzdělávání Minecraft, IoT workshopy, Inkubace studentských projektů ESPcraft, Module logic, systém a další (nvias). Zmíněny byly také exkurze do firem a ZČU v rámci Dětské technické univerzity.

Spolupráce s organizacemi neformálního vzdělávání

Více než polovina respondentů (62 %) uvedla, že spolupracuje s dalšími organizacemi neformálního vzdělávání. Z výsledku šetření vyplynulo, že s ostatními institucemi neformálního vzdělávání nespolupracují 3 respondenti ZČU a 2 ze školského zařízení.

5.3 Spolupracujete s organizacemi neformálního vzdělávání?	abs.	v %
ano, uveďte prosím názvy organizací:	8	61,5
nespolupracujeme	5	38,5

Školská zařízení spolupracují zejména s dalšími DDM a SVČ v kraji i v celé republice, dále s TSC Plzeň, středisky environmentálního vzdělávání a výchovy (Pavučina, Úhlava), ZOO Plzeň, Hvězdárnou a planetáriem Rokycany a 1 školské zařízení (SVČ Radovánek) také se spolkem nvias. Spolek nvias nejčastěji spolupracuje se SITmP.

Za posledních 5 let realizovaly organizace neformálního vzdělávání nejčastěji společně soutěže, např. Hackathony, (SITmP), SOČ, výzvy a kvízy on-line, oblastní, krajská a republiková kola společenských a deskových her, soutěže vyhlášené MŠMT (školská zařízení). Dále následovala organizace projektových dnů a workshopů, např. IoT workshopy, vývoj vlastních IoT zařízení, Hydrogen Grand Prix (program Horizon), AI Discovery a spolupráce při výrobě Hexapoda (nvias), Báječný den s chemií, Tma a život, Rubikon, Dny dětí pro podnikatelskou veřejnost, Dny dětí napříč PK (školská zařízení), Dětská technická univerzita, Dny vědy a techniky (ZČU). Nejméně byly zmiňovány společné exkurze a výukové programy bez specifikace.

Spolupráce s dalšími subjekty (zaměstnavateli, VŠ, nadacemi aj.)

Spolupráci s dalšími subjekty potvrdila většina respondentů z organizací neformálního vzdělávání (69 %).

5.5 Spolupracujete s dalšími subjekty (zaměstnavateli, vysokými školami, aj.)?	abs.	v %
ano, uveďte prosím názvy subjektů:	9	69,2
nespolupracujeme	4	30,8

Respondenti nejčastěji uváděli spolupráci se ZČU (např. NTIS, NTC). Dále byla zmiňována spolupráce s ČVUT, VUT Brno, UNOB TSC, SITmP). Mezi firmami byly nejčastěji zmiňovány Aimtec, Eurosoftware, digitální architekti, SentiSquare, SpeechTech a obecně technické firmy v Plzni, (SITmP, ZČU). Dotázaní dále zmiňovali spolupráci s průmyslovými partnery (ZČU/fakulty), např. Technological Initiative Pilsen, Škoda Transportation (TSC). Školská zařízení uváděla také spolupráci s Auto Šmucler, Posrche Plzeň, ARC ROBOTIC, FN v Plzni, Povodí Vltavy, Policie ČR, BESIP, Výrobci deskových her (Albi, Piatnik, Mindok), TSC a Českou pedagogickou komorou. TSC Plzeň dále ještě spolupracuje s nadacemi RSJ a ANA.

Za posledních 5 let spočívala spolupráce s dalšími subjekty zejména v pořádání soutěží (např. Future Factory v Minecraftu, AI Discovery, AI Talent inkubátor (nvias), Hackatony) projektových dnů (např. Dny vědy a techniky Plzeň a Klatovy, Dětská technická univerzita, SOČ, Noc vědců, výstava v rámci Jaderných dnů ZČU). Školská zařízení nejčastěji pořádají společně s dalšími subjekty projektové dny Den země, Radovánkohraní, Tma a život, Báječný den s chemií, stavby robotů a modelů letadel, raket a vláček, letní kempy a tábory (až 120 v průběhu roku) a projekty Víceúčelové kolejiště, Rozvoj zahrady a Stavba jezírka, mokřady a svět vody.

Z dalších připomínek respondentů uvádíme:

SITmP v průběhu roku organizuje cca 60–70 akcí. Partnery těchto akcí jsou vždy firmy, VŠ, případně jiné organizace neformálního vzdělávání v pozici odborných mentorů. V dotazníkovém šetření respondenti SITmP neuváděli konkrétní názvy všech jednotlivých akcí a vše zařadili do nadřazené skupiny soutěže, Hackathony.

Nvias zajišťuje propojení nadaných žáků s motivátory NŽ, realizátory úspěšných projektů podpory NŽ v rámci Plzeňského kraje. Rádi se o podrobnostech ze své 4leté historie podělí formou inspirujících příkladů rozvoje talentů v rámci plzeňského ekosystému.

SVČ Přeštice se snaží získávat účastníky svých aktivit z řad žáků druhého stupně základní školy, kteří chtějí rozvíjet svůj talent a své zájmy, a to nákupem dražšího vybavení, které děti doma nemají a v SVČ je možnost s ním pracovat. Díky zrekonstruovaným a zmodernizovaným prostorům se zde otevírají nové možnosti poskytování kvalitnějšího zájmového vzdělávání. Díky přípravě nových vzdělávacích programů od MŠ po ZŠ v technických a přírodovědných oblastech a konceptu (např. STEAM education“ a Montessori vzdělávání) věří, že osloví děti i rodiče a nabídnou tak možnost rozvoje talentu každého žáka.

SVČ Radovánek uvádí, že rozvoj zájmového vzdělávání a provázání formálního a neformálního vzdělávání je v současnosti cesta, jak zkvalitnit vzdělávání vůbec, a najít možnost dalšího rozvoje individuální práci s nadanými a talentovanými. Jejich motto je: "Je krásné, když se spojí cesta dítěte, rodiče a pedagoga. Tak je rozvoj talentu a nadání na správné cestě.

Σ Shrnutí

V rámci dotazníkového šetření byly osloveny různé subjekty poskytující neformální vzdělávání v Plzeňském kraji. Jednalo se fakulty ZČU, školská zařízení z různých částí regionu (např. z Tachovska, okresů Plzeň-jih, Plzeň-sever, Plzeň-město či z Domažlic), obecně prospěšnou společnost, spolek a jiné organizace (např. SIT města Plzně).

Třetina respondentů uvedla, že **nemá zpracovanou koncepci přímo pro práci s nadanými žáky. Téměř polovina ji zpracovanou má** a zároveň **zná základní koncepční dokumenty** zabývající se prací s nadanými žáky. Ostatní o zpracování takovéto koncepce uvažují. Jen nepatrná část respondentů uvedla, že vůbec neví o existenci základních dokumentů pro práci s nadanými.

Většina oslovených respondentů uvedla, že v organizaci **nemá zpracovaný plán rozvoje NŽ. Necelá polovina** dotázaných má ve své organizaci **pracovníka pověřeného koordinací práce s nadanými žáky.**

Většina oslovených uvedla, že **nevyužívá** na podporu práce s NŽ specializované **webové stránky** nabízející podporu pedagogům, lektorům, nadaným žákům i jejich rodičům.

Vzdělávání NŽ **realizuje ve většině případů každý pedagog /lektor samostatně**

Jen výjimečně uvedli respondenti, že **začínající pedagogové/lektori jsou dobře připraveni** na práci s NŽ.

Vedení oslovených organizací **ve většině případů plánuje proškolení lektorů**, a to v následujících oblastech:

- didaktika daného oboru
- metodická setkávání ostatních organizací
- osobní rozvoj lektorů
- aktuální trendy v práci s nadanými

V rámci pedagogického leadershipu lektorů se organizace soustředí hlavně na splnění výstupů vzdělávacího programu /cílů kroužku, **inkluzivní vzdělávání je vnímáno jako nejvyšší priorita pouze u méně než poloviny respondentů.**

Dotázaní v průzkumu dále uvedli, že se zaměřují na **vytvoření podmínek pro individualizaci a personalizaci činností**, a to zejména **individuálním přístupem nad rámec standardní programové nabídky.**

Většina oslovených organizací zajišťuje **podporu NŽ prostřednictvím mentorů, nabídkou odborného zázemí a účasti v soutěžích různých úrovní.** Polovina respondentů uvedla, že v rámci organizace **vytváří sítě podobně zaměřených žáků a zároveň pomáhají při vyhledávání spolufinancování** projektů NŽ.

Podstatně méně respondentů nabízí žákům zprostředkování **stáží ve firmách a účast v mezinárodních soutěžích.** Minimum respondentů uvádí, že podporuje NŽ tvorbou **vlastních portfolií a stipendií.**

Většina respondentů uvedla, že z **finančních zdrojů** využívá na podporu NŽ nejčastěji dotaci **Plzeňského kraje a města Plzně a další dotace vybraných měst a programů MŠMT.** Ve většině případů **nečerpají organizace** finanční podporu **od jiných subjektů** (zaměstnavatelé, neziskové organizace, nadace, výzkumné organizace).

Největším problémem, který respondenti při práci s NŽ pocítují, je **nedostatek externích a kvalifikovaných pracovníků a jejich časové omezení.** Dalším limitem je **nedostatek finančních prostředků.** Za problém označili dotázaní také **absenci systematické identifikace a vyhledávání NŽ** potřebné pro jejich další rozvoj a práci s nimi.

Spolupráce se školami nejčastěji probíhá spíše **nárazově, formou soutěží a projektových dnů, dále pak přednáškami, exkurzemi a dny otevřených dveří.** V ojedinělých případech probíhá spolupráce na workshopech, při **tvorbě a realizaci výukových programů**, vedení kroužků a **zapojení lektorů do kroužků** pořádaných na škole.

Spolupráce s ostatními organizacemi neformálního vzdělávání probíhá spíše **na úrovni vzájemné spolupráce mezi organizacemi stejného typu** (např. DDM a SVČ), jen výjimečně probíhá spolupráce organizace nabízející všeobecnější nabídku kroužků s organizací, která se specializuje pouze na určitý obor. Pokud tato spolupráce probíhá, je ve většině případů zaměřena na realizaci **jednorázových akcí**, např. soutěží, projektových dnů nebo workshopů. **Nejméně** jsou realizovány **exkurze a společné výukové programy.** Téměř **vůbec respondenti neuvádí**, že by docházelo **ke sdílení odborně vybavených prostor.**

Spolupráce s dalšími subjekty, jako např. se **zaměstnavateli, VŠ či nadacemi**, probíhá **podle respondentů většinou formou pořádání soutěží a projektových dnů.**

10.4 Dotazníkové šetření – pracovníci v oblasti práce s žáky s nadáním v neformálním vzdělávání

Regionální rozvojová agentura Plzeňského kraje o.p.s. oslovila pracovníky, resp. pedagogy volného času vybraných subjektů realizujících neformální vzdělávání v regionu s žádostí o vyplnění dotazníku v dubnu 2021. Celkem se vyjádřilo 19 pracovníků organizací realizujících neformální vzdělávání v kraji.

1 Strategie organizace v podpoře nadání

Způsob řízení vzdělávání nadaných žáků

Vzdělávání nadaných žáků (dále jen NŽ) vesměs realizuje každý pedagog samostatně (84 %). Výrazně méně často je řízeno přímo vedením organizace či její součástí (26 %).

Jen výjimečně jsou využíváni koordinátoři vzdělávání nadaných žáků, popř. předmětové komise.

1.1 Vzdělávání nadaných žáků ve Vaší organizaci:	abs.	v %
realizuje zejména každý pedagog/lektor samostatně	16	84,2
je řízeno přímo vedením organizace	5	26,3
je koordinováno v rámci předmětových komisí	1	5,3
je řízeno koordinátorem vzdělávání nadaných žáků	1	5,3

Podpora práce s nadanými žáky vedením organizace

Nejčastěji jsou využívány „standardní“ nástroje (odborné zázemí, propojování neformálního vzdělávání se školními aktivitami a účast v soutěžích). Za pozitivní lze považovat vysoký podíl respondentů využívajících odborné mentory (84 %). Také podpora vytváření sítí podobně zaměřených talentů, spolupráce s firmami a důraz na wellbeing nadaných žáků jsou poměrně rozšířené, a to zejména u školských zařízení DDM a SVČ a u subjektů nviias, TSC, ZČU a SIT Port. Téměř stejné subjekty uvedly, že finančně motivují ty pedagogy volného času/lektory, kteří příkladně pracují s NŽ.

Jen někteří respondenti propojují neformální vzdělávání se ZČU a pomáhají vyhledávat spolufinancování projektů nadaných. Překvapivým výsledkem šetření je podíl respondentů, kteří poskytují stipendia (21 %, ZČU a TSC). Výjimečně respondenti připravují výzvy pro rozvoj talentu.

1.2 Vedení organizace systematicky podporuje práci s nadanými žáky tak, že:	abs.	v %
nabízí odborné zázemí (vybavení)	19	100,0
podporuje propojování neformálního vzdělávání se školními aktivitami	16	84,2
využívá odborné mentory	16	84,2
podporuje účast v soutěžích	13	68,4
motivuje finančně pedagogy volného času/lektory, kteří příkladně pracují s nadanými žáky	9	47,4
má zpracovaný system práce s nadanými žáky	9	47,4
vytváří síť podobně zaměřených talentů	8	42,1
podporuje propojování neformálního vzdělávání s firmami	7	36,8
podporuje bezpečné prostřední s důrazem na wellbeing nadaných žáků	7	36,8
podporuje propojování neformálního vzdělávání se ZČU	6	31,6
pomáhá při vyhledávání spolufinancování projektů	5	26,3
poskytuje nadaným žákům stipendia	4	21,1
jiné (připravuje výzvy pro další rozvoj talentu)	1	5,3

2 Práce lektora/mentora v kroužku, klubu apod.

Metody a formy při každodenní práci s nadanými žáky

Lektoři a mentoři v rámci neformálního vzdělávání nejčastěji volí metody a formy práce s nadanými žáky dle vlastního rozhodnutí (95 %) a individualizaci vnímají jako přirozenou součást poskytovaného vzdělávání i směrem k nadaným žákům (74 %). V souladu se zpracovanými postupy či vzdělávací strategií pro práci s NŽ pracuje výrazně menší část respondentů (26 %). Jedná se zejména o respondenty ze školských zařízení a TSC. Pouze výjimečně je respondenty využívána tandemová výuka (11 %), kterou uvedli 2 respondenti z mimoplzeňských školských zařízení.

2.1 V rámci každodenní práce s nadanými žáky (NŽ):	abs.	v %
volím metody a formy práce s NŽ dle vlastního rozhodnutí	18	94,7
pracuji s individualizací výuky jako přirozenou součástí poskytovaného vzdělávání i směrem k nadaným	14	73,7
pracuji v souladu s organizací zpracovanými postupy/vzdělávací strategií pro NŽ	5	26,3
využívám tandemovou výuku	2	10,5
jiné	0	0,0

Priority lektorů/ mentorů při neformálním vzdělávání

Polovina respondentů uvedla jako nejvyšší prioritu nebo druhou nejvyšší prioritu při neformálním vzdělávání splnění výstupů cílů kroužku/ klubu vzdělávacího programu pro všechny žáky. Stejná část se zaměřuje na identifikaci nadaných žáků a jejich rozvoj a na rozvoj vzdělávacího výsledku většiny žáků. Inkluzivní vzdělávání všech individualit v rámci kroužku/klubu uvedlo nejvíc respondentů jako druhou nejvyšší prioritu.

2.2 V rámci vedení kroužku/ klubu apod. se orientuji na:	1- nejvyšší priorita	2	3	4- nejnižší priorita	Celkem	Průměr
splnění výstupů cílů kroužku/ klubu vzdělávacího programu pro všechny žáky	9	9	0	1	19	1,63
identifikaci nadaných žáků a prioritně jejich rozvoj	9	8	2	0	19	1,63
adekvátní vzdělávací výsledek většiny žáků	9	6	4	0	19	1,74
inkluzivní vzdělávání (myšleno vzdělávání všech individualit, které tvoří kroužek/klub)	6	10	3	0	19	1,84

Podpora práce s nadanými žáky pracovníkem neformálního vzdělávání

Více než polovina dotázaných uvedla, že vždy přistupuje k NŽ stejně jako k ostatním žákům - individuálně a zároveň velmi často povzbuzuje NŽ v hledání nových originálních řešení a využívá NŽ při vzájemném učení. Výrazná část dotázaných také často nebo občas nechává NŽ prezentovat a ptá se jich více než ostatních. Většina respondentů dále uvedla, že při práci tvoří skupiny podle hloubky zájmu o obor (resp. dle nadání v daném oboru), diferencují úkoly a důležitou součástí jejich práce je i péče o wellbeing účastníků neformálního vzdělávání.

Jen výjimečně respondenti uváděli, že v kroužku/klubu seznamují NŽ se základními ekonomickými podnikatelskými pravidly či marketingovými dovednostmi. Zároveň pouze minimum dotázaných poskytuje NŽ podporu zaměřenou na témata spojená s výzkumem a podnikáním (vždy - 1 dotázaný, výjimečně - 5 dotázaných), většina z dotázaných (13 respondentů) tento typ podpory neposkytuje nikdy.

2.3 V kroužku/ klubu podporuji nadané žáky tak, že zejména:	vždy	často	občas	výjimečně	nikdy	Celkem	Průměr
přístupují k nim individuálně , stejně jako k většině ostatních žáků	10	4	3	1	1	19	1,89
nechávám je hledat nová originálních řešení	5	11	2	0	1	19	2,00
wellbeing jednotlivých účastníků je důležitou součástí mé práce s žáky	5	7	4	1	2	19	2,37
využívám je v rámci vzájemného učení	1	11	6	0	1	19	2,42
nechám je prezentovat	3	9	4	1	2	19	2,47
ptám se jich častěji než ostatních žáků	6	2	6	3	2	19	2,63
při práci tvořím skupiny podle hloubky zájmu o obor, resp. nadání v daném oboru a diferencuji úkoly	2	6	7	3	1	19	2,74
dávám jim úkol navíc	0	8	7	1	3	19	2,95
seznamuji je se základními ekonomickými podnikatelskými pravidly	1	1	5	5	7	19	3,84
seznamuji je s marketingovými dovednostmi	1	1	1	8	8	19	4,11
pořádám právníké, ekonomické, marketingové poradny pro talentované žáky/ s nadáním, na témata spojená s výzkumem a podnikáním např. se zakládáním společnosti apod.	1	0	0	5	13	19	4,53

Hodnocení práce nadaných žáků

Za standartní nástroj hodnocení NŽ v neformálním vzdělávání bylo respondenty označeno slovní individuální hodnocení (84 %). Certifikát nebo osvědčení umožňující postoupit do kroužku vyšší úrovně zároveň se slovním individuálním hodnocením vydává jen menší část dotazovaných (32 %) a stejná část pořádá závěrečná setkání či soutěže, na kterých účastníci prezentují své výsledky (32 %).

Menší část respondentů (21 %) pak uvedla, že práci žáků vůbec nehodnotí, a ještě menší procento dotázaných uvedlo, že výsledky práce žáka hodnotí podle jeho portfolia a zároveň ho podporuje při jeho vytváření (11 %). (TSC, SVČ Radovánek).

2.4 Výsledky práce v kroužku	abs.	v %
hodnotím individuálně pouze slovně	16	84,2
vydáváme osvědčení/certifikát jako možnost postoupit do vyšší úrovně	6	31,6
prezentují účastníci na závěrečném setkání, soutěžích	6	31,6
nehodnotím	4	21,1
hodnotím podle portfolia žáků a podporuji žáky, aby si vytvářeli vlastní portfolia	2	10,5
hodnotím jinak/jak	0	0,0

3 Spolupráce v rámci organizace a externí spolupráce

Spolupráce pracovníků neformálního vzdělávání při podpoře NŽ v rámci organizace

Spolupráce pedagogů volného času je výraznou měrou orientována na vzájemnou výměnu informací o NŽ (68 %) a předávání informací o dalších možnostech podpory NŽ (63 %). Méně často jsou organizovány kroužky rozvíjející nadané žáky (42 %) a výrazně méně často dochází při zjištění výjimečného nadání žáka s hlubokým zájmem o obor ke kontaktování zákonného zástupce pro možnost identifikace nadání dle školského zákona (21 %).

Jen zřídka uvádí respondenti, že běžně identifikaci nadaných žáků vůbec neprovádí (16 %).

3.1 V rámci horizontální spolupráce pedagogů volného času/lektorů	abs.	v %
si vyměňujeme informace o nadaných žácích	13	68,4
si vyměňujeme informace o možnostech podpory nadaných žáků	12	63,2
spoluorganizujeme kroužky rozvíjející nadané žáky	8	42,1
v případě zjištění výjimečného nadání žáka s hlubokým zájmem o obor kontaktujeme zákonné zástupce k identifikaci nadání dle školského zákona	4	21,1
běžně identifikaci nadaných žáků nesledujeme	3	15,8
jiné	0	0,0

Zapojení pracovníků do organizování městských, krajských, celostátních soutěží a soutěží vyhlášených MŠMT, případně zřizovatelem

Do přípravy soutěží se pracovníci neformálního vzdělávání mírnou většinou nezapojují (58 %), svoji účast při organizaci soutěží uvedla méně než polovina respondentů (42 %).

3.2 Organizují městské, krajské, celostátní soutěže, soutěže v rámci organizace vyhlášené MŠMT, případně zřizovatelem	abs.	v %
ne	11	57,9
ano	8	42,1

Spolupráce pracovníků s institucemi neformálního vzdělávání

Spolupráce mezi organizacemi poskytujícími neformální vzdělávání spíše neprobíhá (63 %). Menší část respondentů (37 %) uvedla, že aktivně spolupracuje i s jinými institucemi neformálního vzdělávání.

3.3 Spolupracujete aktivně s institucemi neformálního vzdělávání?	abs.	v%
ne	12	63,2
ano	7	36,8

Nejčastější spolupráce mezi institucemi neformálního vzdělávání probíhá mezi školskými zařízeními navzájem a TSC Plzeň. Školská zařízení často spolupracují s místními muzei, dále také s hvězdárnou a planetáriem, ZOO Plzeň a místními spolky. Pouze výjimečně je uvedena spolupráce mezi organizacemi nviias a SIT Port.

Nejvíce dochází ke spolupráci při pořádání mimoškolních aktivit (26 %) a prezentací nabídky aktivit žákům (21 %). Jen okrajově probíhá spolupráce při prezentování aktivit vyšší úrovně pro další rozvoj nadání (16 %) a při obohacení výuky ve vlastních kroužcích (16 %). Zcela výjimečně domlouvají pracovníci soutěže (11 %) a objednávají pro sebe a své kolegy programy do výuky od ostatních institucí v neformálním vzdělávání (11 %).

3.5 V rámci spolupráce s institucemi poskytujícími neformální vzdělávání	abs.	v %
spolupořádám se spolupracující institucí mimoškolní aktivity	5	26,3
prezentuji žákům nabídku aktivit	4	21,1
prezentuji žákům mimoškolní aktivity vyšší úrovně pro další rozvoj nadání u spolupracujících institucí	3	15,8
objednávám vzdělávací programy spolupracující instituce do výuky ve svých kroužcích	3	15,8
domlouvám organizaci konání soutěží	2	10,5
objednávám vzdělávací programy spolupracující instituce do výuky pro sebe i kolegy	2	10,5
jiné	0	0,0

Školskými zařízeními a TSC jsou nejčastěji realizovány tyto akce: Noc vědců, Báječný den s chemií, Evropský den, Maker Faire, Festival volného času, okresní kola předmětových soutěží, přednášky, workshopy pro žáky. V TSC vznikl také Klub pro nadané a přemýšlivé žáky. Ve vzájemné spolupráci s ostatními institucemi (SIT Port, nviias) vznikají soutěže Hackathonů, Startup Weekendy a soutěže ve stavbě robotů.

Spolupráce pracovníků se školami

Těsná většina respondentů uvedla, že se školami v regionu spolupracuje (53 %).

3.7 Spolupracujete aktivně se školami?	abs.	v %
ano	10	52,6
ne	9	47,4

Spolupráce probíhá podle většiny respondentů se základními školami zřízenými Statutárním městem Plzeň a dále se všemi ZŠ v regionu. Z města Plzeň byly nejvíce zmiňovány 28. ZŠ Plzeň, 17. ZŠ Plzeň, 31. ZŠ Plzeň, 34. ZŠ Plzeň, Bolevecká ZŠ a soukromá škola ZŠ Elementária Plzeň. Z mimoplzeňských škol jde o školy okresu Plzeň-sever (ZŠ Kozolupy, ZŠ

Manětín, ZŠ Kaznějov a ZŠ Nečtiny, ZŠ Plasy), v okrese P-jih (ZŠ Přeštice) a v okrese Tachov (ZŠ Hornická, ZŠ Zářečná a ZŠ Kostelní, ZŠ Stráž).

Mezi spolupracujícími středními školami byla nejčastěji uváděna gymnázia (Gymnázium Plzeň, Mikulášské nám., Masarykovo gymnázium, GLP, a Gymnázium J. Vrchlického Klatovy) a dále technické SŠ napříč Plzeňským krajem (např. SOU elektrotechnické Plzeň, SPŠ Klatovy).

Spolupráce pracovníků v neformálním vzdělávání se školami v regionu probíhá téměř stejnou měrou všemi uvedenými způsoby. Mírně vyšší míra spolupráce (37 %) spočívá v domlouvání konání soutěží, prezentaci nabídky aktivit žákům a v přípravě vzdělávacích programů pro školy. Realizace náborů žáků do mimoškolních aktivit a spolupořádání mimoškolních aktivit se školou pak uvedlo stejně respondentů (32 %).

3.9 V rámci spolupráce se školami:	abs.	v %
domlouvám organizaci konání soutěží	7	36,8
prezentuji žákům nabídku aktivit	7	36,8
připravuji vzdělávací programy pro školy do výuky	7	36,8
realizuji náborů žáků na škole do mimoškolních aktivit	6	31,6
spolupořádám se spolupracující školou mimoškolní aktivity	6	31,6
jiné	0	0,0

Většinou jsou uváděny společné aktivity spojené s pořádáním soutěží a projektových dnů (pro žáky SŠ v rámci výstavy Jaderných dnů, Technická olympiáda, soutěže v oblasti programování a elektroniky, bitva robotů BattleBots, PilsenCube, předmětové soutěže, projektové dny Naše firmy, Bájecný den s chemií, Dny vědy a techniky v Plzni a Klatovech, Noc vědců). Často jsou aktivity klasicky zaměřené na pořádání exkurzí pro ZŠ i SŠ, dnů otevřených dveří a přípravy výukových programů. Méně časté je pořádání celoročních aktivit pro žáky ZŠ a SŠ (Dětská technická univerzita se zapojením žáků SŠ, SŠ technická univerzita, Klub nadaných a přemýšlivých žáků). Jen ojediněle uvádí respondenti, že vytváří programy stáží pro SŠ na VŠ.

Spolupráce pracovníků s firmami

Respondenti zpravidla uvedli, že s firmami nespolupracují (68 %), jen menší část s firmami spolupracuje (32 %).

3.11 Spolupracujete aktivně s firmami?	abs.	v %
ne	13	68,4
ano	6	31,6

Nejčastěji respondenti spolupracují s těmito firmami: Porsche Plzeň, Auto Šmucler, Unipetrol, ČEZ, Fakultní nemocnice, ARC Robotics (SVČ Radovánek), dále pak RT soft, Eurosoftware, Čistá Plzeň, Techheaven,z.ú. (SIT Port a nvias) a Úpravna pitné vody, Plzeň (TSC).

Spolupráci s firmami pracovníci realizují standardně spolupořádáním mimoškolních aktivit (31 %). Následuje spolupráce při zajišťování odborných tutorů/mentorů (25 %). Méně často domlouvají organizaci konání soutěží a rozšiřující a obohacující stáže (stejně 12,5 %).

3.13 V rámci spolupráce s firmami	abs.	v %
spolupořádám se spolupracující firmou mimoškolní aktivity	5	31,3
ve spolupráci s organizací zajišťuji odborné tutorý/mentory do kroužků/klubů	4	25,0

domlouvám organizaci konání soutěží	2	12,5
domlouvám rozšiřující a obohacující stáže ve spolupráci s firmami	2	12,5
jiné	3	18,8

Spolupráce pracovníků s firmami většinou probíhá při pořádání soutěží a projektových dnů (soutěže pro žáky SŠ, soutěže v rámci výstavy Jaderných dnů pro SŠ, Technická olympiáda, příprava zadání prací SOČ pro SŠ, Hackathony, Startup Weekendy, projektové dny Naše firmy, Postav si káru, Báječný den s chemií, Projekt experimentálního vzdělávání, Dny vědy a techniky v Plzni a Klatovech, Noc vědců).

Často probíhá spolupráce při pořádání exkurzí pro žáky ZŠ, SŠ a při realizaci celoročních aktivit pro žáky ZŠ a SŠ (Dětská technická univerzita se zapojením žáků SŠ, SŠ technická univerzita).

Jen ojediněle uvádí respondenti spolupráci při tvorbě výukových programů, zajištění stáží pro SŠ i VŠ a realizaci seminárních prací a praxí ve firmách.

Spolupráce pracovníků s vysokými školami

Respondenti uvedli, že s vysokými školami většinou nespolupracují (58 %). Menší část respondentů aktivní spolupráci s vysokými školami potvrdila (42 %).

3.15 Spolupracujete aktivně s vysokými školami?	abs.	v %
ne	11	57,9
ano	8	42,1

Nejčastější spolupráci uvádí respondenti se ZČU jako celkem. Konkrétně pak uvedli spolupráci zejména s FPE a FAV. V menší míře uvádí respondenti spolupráci se všemi VŠ mimo region (Fakulty ZČU) a s ČVUT, VUT Brno, UNOB (Univerzita obrany v Brně) spolupracuje SIT Port.

Nejčastěji respondenti uvedli, že spolupráce s VŠ probíhá při organizaci konání soutěží (33 %). Často dochází ke spolupráci také při zajišťování odborných tutorů/mentorů (27 %). Méně často domlouvají pracovníci rozšiřující a obohacující stáže (20 %) a nejméně probíhá spolupráce při pořádání mimoškolních aktivit (13 %).

3.17 V rámci spolupráce s vysokými školami:	abs.	v %
domlouvám organizaci konání soutěží	5	33,3
ve spolupráci s organizací zajišťuji odborné tutorý/mentory do kroužků/klubů	4	26,7
domlouvám rozšiřující a obohacující stáže ve spolupráci s VŠ	3	20,0
spolupořádám se spolupracující VŠ mimoškolní aktivity	2	13,3
jiné	1	6,7

Spolupráce s VŠ většinou probíhá při konání a organizaci soutěží, např. olympiády kategorie C, D, okresního kola BiO, festivalu Dronfest, soutěží propojujících ZŠ a SŠ, stavbě studentského satelitu. SVČ Radovánek velmi často zapojuje externí odborníky ZČU do vedení kroužků (např. Experimentální vzdělávání, biologický kroužek). Tato spolupráce se daří v rámci Šablon II zaměřených na finanční podporu pro zapojení odborníků z praxe do neformálního vzdělávání.

4 Ekonomické podmínky, vzdělávání

Orientace v oblasti podpory nadaných žáků při vedení kroužků

Nejvíce respondentů (42 %) uvedlo, že se v oblasti podpory nadaných žáků zcela orientuje. Necelá třetina respondentů by přivítala systematickou pomoc (31 %). Problematikou práce s nadanými žáky se dosud nezabývalo 16 % respondentů a více než desetinu respondentů toto téma vůbec nezajímá (11 %).

4.1 V oblasti podpory nadaných žáků při vedení kroužků:	abs.	v %
se zcela orientuji a průběžně se vzdělávám	8	42,1
se trochu orientuji, ale potřeboval(a) bych systematickou podporu v oblasti dalšího vzdělávání	6	31,6
zatím jsem se tématem nezabýval(a) a uvítal bych systematickou podporu	3	15,8
téma mě nezajímá	2	10,5

Zájem pracovníků o vzdělávání v oblasti systematické podpory práce s nadanými žáky při vedení kroužků

Nejvíce by respondenti přivítali systematickou pomoc v oblasti identifikace skrytého nadání (53 %) a příklady inspirativní praxe (47 %). Méně často uvádí respondenti potřebu vzdělávání ve strategiích práce s nadanými (32 %), v pedagogické diagnostice (26 %), v oblasti práce s emocemi (21 %) a potřebu zvyšování odbornosti ve spolupráci s odborníky z praxe (21 %). Nejmenší potřebu vyjádřili dotazovaní v oblasti zaměřené na individualizaci a personalizaci vzdělávání (11 %). Stejný počet respondentů (11 %) překvapivě uvedl, že systematickou podporu v oblasti práce s nadanými žáky nepotřebuje.

4.2 Potřeboval(a) bych systematickou podporu v oblasti práce s nadanými žáky:	abs.	v %
identifikace skrytého nadání	10	52,6
konkrétní aktivity (příklady inspirativní praxe)	9	47,4
vzdělávací strategie	6	31,6
pedagogická diagnostika	5	26,3
vzdělávání v oblasti práce s emocemi	4	21,1
odborné vzdělání ve spolupráci s odborníky z praxe	4	21,1
individualizace a personalizace vzdělávání	2	10,5
nepotřebuji	2	10,5
jiné	0	0,0

Čerpání finančních prostředků na podporu nadaného žáka

Téměř polovina (47 %) dotazovaných uvedla, že pro svého žáka v posledních pěti letech nečerpala žádné finanční prostředky. Více než třetina (37 %) uvedla, že finanční prostředky čerpala a 16 % respondentů uvedlo, že o čerpání financí nemá informace.

4.3 Pro svého nadaného žáka jsem čerpal(a) v posledních 5 letech projektové finanční prostředky na podporu nadaných žáků:	abs.	v %
ano	7	36,8
ne	9	47,4
nevím	3	15,8

Příklady využití veřejných zdrojů na podporu nadaných žáků (fondy EU, MŠMT, dotace měst a obcí, Plzeňského kraje)

V posledních pěti letech byla nejčastěji čerpána finanční podpora z programů MŠMT (Podpora nadaných a talentovaných, Šablony II na zapojení odborníků z praxe). Stejnou měrou uvádí respondenti čerpání finančních prostředků v rámci dotací Plzeňského kraje (Podpora technického vzdělávání SVČ Radovánek, Středoškolská technická olympiáda, Dětská technická univerzita, Juniorfel 1 a 2 a další projekty ZČU zaměřené na podporu technického a přírodovědného vzdělávání žáků ZŠ a SŠ). Finanční podporu také poskytuje město Plzeň - např. Dny vědy a techniky (ZČU), Chceme vědět víc (TSC) a blíže nespecifikované projekty SVČ Radovánek. SIT Port je organizací zřizovanou městem Plzeň a aktivity zaměřené na podporu talentovaných žáků jsou tak financovány z rozpočtu města Plzně.

Mimoplzeňská organizace SVČ Přeštice uvedla, že pro svoji práci s nadanými žáky čerpá finanční podporu města Přeštice.

Čerpání finanční podpory nadaných žáků od jiných subjektů (zaměstnavatelé, neziskové organizace, nadace, výzkumné instituce)

Větší část respondentů v posledních pěti letech nezískává finanční podporu od jiných externích subjektů (42 %). Jen 37 % respondentů uvedlo, že od jiných subjektů finanční podporu získává a 21 % respondentů neví.

4.5 Pro nadané žáky získáváme finanční podporu jiných externích subjektů (zaměstnavatelé, neziskové organizace, výzkumné instituce):	abs.	v %
ano	7	36,8
ne	8	42,1
nevím	4	21,1

Respondenti ZČU uvedli, že získávají finanční podporu od průmyslových partnerů bez bližší specifikace. SVČ Radovánek uvedl čerpání finanční podpory od spolku nviás. TSC čerpá finanční podporu z Nadace RSJ na činnost Klubu pro nadané a přemýšlivé děti. Ostatní respondenti konkrétní příklad neuváděli.

5 Problémy pracovníků při práci s nadanými žáky

Poněkud překvapivě respondenti nejčastěji uvedli, že žádné problémy při práci nevnímají (21 %).

Z problémů byly nejčetnější (po 14 %):

- nedostatek externích pracovníků pro pravidelnou činnost,
- časové omezení externích pracovníků pro práci s NŽ,
- nedostatek interních pracovníků/ odborníků, kteří by se mohli více věnovat nadaným žákům.

Část respondentů zmiňuje (12 %):

- nedostatek času pro práci s NŽ obecně,
- nedostatečné technické vybavení zejména spojené s IT,
- nevyhovující a zastaralé vybavení (zejm. pracovníci SVČ a DDM).

Další problémy podle četnosti (9 %) jsou:

- odborné znalosti při práci s nadanými žáky (SVČ Radovánek, DDM Tachov),
- nedostatek odborných znalostí, např. v oblasti chemie, fyziky, elektrotechniky, anglického jazyka.
- nedostatek vhodných prostor pro laboratoře a málo odborně vybavených dílen (v řešení formou plánovaných či probíhajících rekonstrukcí),
- finanční problémy při práci s nadanými žáky,
- administrativní a časová náročnost při snaze o dosažení finanční podpory pro externí pracovníky.

Jen 5 % respondentů uvádí také organizační problémy, konkrétně absenci systematické podpory práce s nadanými žáky.

Z odpovědí na tuto otevřenou otázku vyplývá, že do zájmového vzdělávání přichází málo finančních prostředků, což se promítá do personální oblasti i do oblasti technického vybavení, kde chybí finance na výkonnější techniku právě pro nadané žáky.

Z dalších připomínek respondentů uvádíme:

SVČ a DDM vidí problém v nemožnosti dlouhodobého plánování podpůrných aktivit, které jsou v současné době hrazeny z grantových peněz (Šablony II). Tato podpora skončí a nikde není jistota, že takové aktivity budou organizace moci realizovat dál.

V současné době je z těchto grantů možné financovat externí odborníky, ale právě zde lze předpokládat problém zajištění těchto pracovníků v okamžiku, kdy nebude možnost čerpat finanční prostředky.

Čerpáním grantových finančních prostředků se v některých školských zařízeních značně zlepšily materiálně technické podmínky a mohlo dojít i k inovaci činností.

SVČ a DDM uvádí, že vytipování nadaných není jejich úplná priorita, jsou tady pro všechny děti bez rozdílu.

Zároveň také uvádějí, že nemají dostatek účastníků ve věkové skupině 12+, a i když se snaží nabízet kroužky zaměřené na nové trendy (jako např. 3D grafika) není o ně velký zájem.

V SIT Port jsou všechny aktivity zacíleny individuálně, na základě potřeb a znalostí každého z žáků.

Σ Shrnutí

Z výpovědí respondentů – pracovníků/lektorů neformálního vzdělávání – vyplývá, že v drtivé většině **realizuje vzdělávání nadaných žáků každý pedagog samostatně.**

Nejčastěji jsou **NŽ podporováni vedením organizací** prostřednictvím standardních nástrojů (**odborné zázemí, propojování neformálního vzdělávání se školními aktivitami a účast v soutěžích**). Za **pozitivní** lze považovat **vyšší podíl odborných mentorů a snahu vytvářet sítě obdobně zaměřených talentů.** Jen **nepatrná část** respondentů uvedla, že **poskytují NŽ stipendia.** Respondenti se většinou do vyhlašování výzev pro rozvoj talentů nezapojují.

Respondenti většinou **volí metody a formy práce s NŽ dle vlastního rozhodnutí.** Jen **malá část** dotázaných uvedla, že **využívá zpracované postupy či vzdělávací strategie** pro práci s NŽ.

Největší prioritou lektorů je **splnění cílů kroužku,** jako **druhou nejvyšší prioritou** uváděli respondenti **inkluzivní vzdělávání.**

Podpora NŽ probíhá nejčastěji **individuálním přístupem a povzbuzováním k hledání nových originálních řešení.** Výrazná část lektorů dále nechává NŽ **prezentovat výstupy práce a jako důležitou součást vnímá také wellbeing všech účastníků.** Jen **výjimečně** probíhá **seznamování se základními ekonomickými podnikatelskými pravidly a marketingovými dovednostmi a poskytování podpory zaměřené na témata spojená s VaVal.**

Respondenti většinou uvedli, že **běžně identifikaci nadaných žáků nesledují** a jen **výjimečně** kontaktují rodiče, resp. zákonného zástupce, při zjištění **výjimečného nadání s hlubokým zájmem o obor.**

Spolupráce s institucemi neformálního vzdělávání dle vyjádření pracovníků **spíše neprobíhá.** Pokud ano, pak se pracovníci zapojují do **prezentací nabídky aktivit** své organizace. Malá část respondentů uvedla, že se snaží obohatit své kroužky o aktivity ve spolupráci s jinými organizacemi neformálního vzdělávání a zcela **výjimečně domlouvají společně soutěže.**

Podle výpovědí respondentů ani **spolupráce s firmami většinou neprobíhá.** Ti, kteří uvedli, že je u nich navázána spolupráce s firmami, nejčastěji zmiňovali **spolupořádání mimoškolních aktivit, zajišťování odborných tutorů a pořádání soutěží či projektových dnů. Jen výjimečně** lektori obohacují své kroužky **o stáže ve firmách.**

Většina lektorů odpověděla, že **se školami v blízkosti své působnosti spolupracují** zejména **domlouváním společných soutěží a prezentací nabídky žákům.** Třetina respondentů uvedla, že **připravují vzdělávací programy pro školy do výuky.**

Spolupráce s VŠ podle většiny respondentů **také příliš neprobíhá.** Probíhá-li, pak **formou konání soutěží a zajišťování odborných tutorů.** Jen **ojedinele** dochází k propojení lektorů s VŠ **zajišťováním rozšiřujících a obohacujících stáží pro NŽ.**

Většina respondentů uvedla, že **se orientuje v oblasti podpory NŽ** a třetina by **přivítala systematickou pomoc.** Třetina respondentů se problematikou práce s nadanými dosud vůbec nezabývala.

Nejvíce by lektori přivítali systematickou pomoc v oblasti:

- identifikace skrytého nadání
- příkladů inspirativní praxe
- vzdělávacích strategií
- pedagogické diagnostiky, práce s emocemi a odborného vzdělávání

Respondenti z řad lektorů většinou uvedli, že v **posledních pěti letech nečerpala jejich organizace žádnou finanční podporu na NŽ.**

Ty organizace, které podporu čerpaly, nejčastěji uvádějí jako **zdroj financí programy MŠMT a dotace Plzeňského kraje a měst, ve kterých fungují, od jiných subjektů většinou finanční prostředky nezískávají**. Výjimku tvoří finanční podpora **TSC nadací RSJ, ZČU získává podporu od průmyslových partnerů a SVC Radovánek od spolku nviás**.

Lektoři a pedagogové volného času nejčastěji uvádějí, že **problémy při práci s NŽ nevnímají**.

Pokud se **problémy při práci s nadanými vyskytnou**, pak jde zejména o:

- **nedostatek externích pracovníků**
- časové omezení externích pracovníků
- nedostatek odborných interních pracovníků
- **nedostatečné technické vybavení**
- nedostatek volných prostor pro laboratoře a odborně vybavených dílen
- **finanční problémy**
- administrativní zátěž spojenou se získáváním finanční podpory pro externí pracovníky
- **absenci systematické podpory práce s NŽ**

Do zájmového vzdělávání přichází málo finančních prostředků, což se promítá do personální oblasti i do oblasti technického vybavení, kde chybí finance na výkonnější zařízení právě pro NŽ. Za značně problematické je dále považováno i dlouhodobé plánování podpurných aktivit z důvodu finanční nejistoty po skončení financování z grantových zdrojů.

10.5 Hlubkové rozhovory – vedoucí pedagogičtí pracovníci ZŠ a SŠ

V rámci hlubkových rozhovorů, které probíhaly v období září až listopad 2021, byli osloveni vedoucí pracovníci škol věnující se podpoře nadaných/talentovaných žáků se zaměřením na VaVal v Plzeňském kraji. Část hlubkových rozhovorů probíhala prezenčně a část online. Rozhovorů se účastnili vedoucí pracovníci dvou gymnázií (Gymnázium Luďka Pika Plzeň, Gymnázium Domažlice) a třech základních škol (14. ZŠ Plzeň, ZŠ Čapkova Klatovy a ZŠ a MŠ Zruč).

Oslovené školy v rámci hlubkových rozhovorů odpovídaly na otázky typu: “Co by Vám pomohlo?”, “Co se vám daří?” a “V čem spatřujete rezervy v podpoře nadání na vaší škole?”

Co by Vám pomohlo v podpoře nadání?

- **Větší tlak na školní poradenské zařízení (ŠPZ) na diagnostikování NŽ/MIND** aby nebyla promarněna příležitost pro jejich rozvoj. V tomto ohledu by pomohlo zkrácení dlouhé čekací doby na vyšetření ve školských poradenských pracovištích (ŠPP – PPP, SPC) a zacílení na úzký/jednotlivý talent.
- **Spolupráce s vysokými školami** (popř. dalšími institucemi) **na konkrétních projektech a soustavný zájem VŠ o nadané žáky a jejich cílenou podporu, přičemž** není myšlena pouze pedagogická fakulta. Dotazovaní by v této oblasti uvítali personalizaci spolupráce a akcentaci oboustranného přínosu.
- **Organizování setkání napříč nadáním.**
- **Pravidelná setkávání koordinátorů podpory nadání/kariérových poradců**, min. 1x za pololetí (sdílení, návštěvy škol...). Setkání by byla přínosná i v kombinaci ŠPZ a ŠPP a také i mimo Plzeň (např. Klatovy), aby se tam mohli sjet zájemci i z těch nejvzdálenějších škol.
- **Koordinace v rámci Plzeňského kraje.**
- **Možnost přivítat odborníky z různých oblastí přímo v regionu.**
- **Vytvořit seznam odborníků ochotných pomáhat studentům/NŽ** rozvíjet talent o několik stupňů výš, než probíhá běžně na SŠ.
- **Možnost finančně ohodnotit zapojené odborníky** z technických fakult (doktorandy, odborníky z VŠ), kteří se věnují studentům při realizaci SOČ, dosud to dělají více méně z dobré vůle a není možné odborníky trvaleji udržet.

- Rádi bychom zavedli **seminář pro nadané pod vedením např. pedagogů VŠ**, kteří by mohli rozvíjet studenty nad rámec SŠ kurikula.
- Vytvořit napříč Plzeňským krajem Centrum podpory NŽ s různým zaměřením jednotlivých inkubačních center (specializace ICT, biologie...).
- **Užší spolupráce s rodinou NŽ.**
- **Skupiny rodičů (popř. i rodičů a NŽ) – poradenství a sdílení zkušeností.**

„Nejde o to zabavit dítě a zaplnit mu čas, ale rozvíjet jeho nadání.“

Co se Vám daří v podpoře nadání

- **V rámci školy jsme vytvořili tzv. BAREVNÉ HODINY (M, ČJ)** – rozšířená výuka, přímo v rozvrhu, ještě před diagnostikování, navíc v 5. ročnících už v těchto hodinách učí učitel z 2. stupně. Tyto hodiny vítají i rodiče, sledují, že jejich děti se rychleji rozvíjejí a mají širší záběr (ZŠ Čapkova Klatovy). Nově zavádíme **BAREVNÉ SEMINÁŘE** - od října ve středu odpoledne nabízíme na dobrovolné bázi témata z fyziky, literární oblasti apod. 1,5h si mohou žáci vybrat podle svého zájmu.
- **Vytvoření pozice koordinátora podpory nadání ve škole, výrazně zvýšit motivaci pedagogů v oblasti nadání.**
- **Spolupráce s VŠ, činnost předmětové komise** (chemie, VŠCHT – ztraktivnění výuky chemie), jazykové vzdělávání – soutěže, olympiády ..., **motivace k distanční výuce, motivační hodiny pro žáky** (němčina nekouše...), Španělské velvyslanectví – spolupráce, výrazná motivace žáků k rozvoji tohoto jazyka..., jazykový certifikát LEBEL, **individuální mobility (Erasmus+...), sekce matematiky – matematická olympiáda, Klokán a BRLOH** (týká se více nižšího gymnázia), **celostátní setkání učitelů matematiky...**, **zapojení do projektu Vzdělávání 4.0** (kroužek 3D technologií – **zapojení externisty do výuky** + programování robotů z LEGA).
- **Moment vyhledávání talentů, ve spolupráci s PPP Plzeň-město realizujeme screening** – širokospektrální talenty, úzce profilové...
- **Projekt Vzdělávání 4.0** – aktivity jsou velmi dobře přijímány, bohužel náročná administrativa. Možnost vytipování potenciálních žáků na gymnázia.
- **Podpora odborné práce – seminární práce – povinnost žáků ve 3. ročníku gymnázia**, možnost zpracovávat už od 1. ročníků což je motivace k zapojení, může být v kombinaci se SOČ (studenti se moc nechtějí zapojovat do SOČ). Obhajoba končí prezentací, je přítomen vedoucí práce i oponent – odborník... (důraz je kladen i na formální obsah práce).
- **Spolupráce s MENSOU, Dny deskových her, tandemová výuka ...**

V čem spatřujete rezervy v podpoře nadání na Vaší škole

- **Nejistota pedagogů při pedagogické diagnostice, identifikace nadání/talentu...** chybí nám odborná opora, včetně literatury.
- **Neumíme individualizaci a diferenciaci výuky.** Rádi bychom zařadili do rozvrhu některé předměty tak, aby je mohli navštěvovat i žáci z nižších ročníků, nebo alespoň některé hodiny.
- **Pomohl by nám „inspiromat“, jak pracovat s talentovanými.**
- Plzeň je lokální centrum, do kterého mají nadání mimo vlastní město daleko.
- **Diskuze o aktivitách napříč krajem, republikou, na mezinárodní úrovni.**
- Nelze realizovat z podpory Doučování aktivity pro NŽ, kteří také v covidové době strádali.
- V nabídce ostatním školám v regionu umožnit stáž na škole podporující nadání.
- Realizovat plošný screening nadání/talentu.

Σ Shrnutí

Ředitelé identifikovali a popsali aktuální stav podpory nadání/talentu, silné stránky a příležitosti pro další cílenou podporu nadání/talentu na svých školách.

10.6 Focus Groups – nadaní žáci ZŠ, SŠ

V rámci hloubkových rozhovorů, které probíhaly v období září až listopad 2021, byly osloveni vybraní nadaní/talentovaní žáci 2. stupně ZŠ a SŠ Plzeňského kraje.

Rozhovorů se účastnilo 27 žáků (6 žáků nižšího stupně gymnázií, 19 žáků vyššího stupně gymnázia a 2 absolventi střední školy odborného zaměření).

Oslovení žáci v rámci hloubkových rozhovorů odpovídali na níže uvedené otázky.

Vnímáte sám sebe jako nadaného žáka?

- **Všichni skrývali nadání**, jako něco, k čemu se nemohou ani přihlásit.
- **Nějaké věci jim jdou lépe než ostatním žákům**, je potřeba to rozvíjet.

O tom, jestli je dítě nadané nesvědčí známky ve škole, ale touha po vědění a vlastní sebeuvědomění.

Nižší gymnázium

- Nevídí se jako nadaný, něco mu ve škole jde lépe, to ho baví a jde mu to tím pádem snáze, je aktivnější
- Je součástí kolektivu
- Škola mu vyhovuje

Vyšší gymnázium

- V něčem vyniká, schopnost být lepší než druzí, rychlejší
- Vnímají se jako divní, podivní, divňouši, na okraji třídy, šptí
- Nadání brali jako stigma, byli často vylučováni z kolektivu

Absolventi SŠ

- Spolupráce s praxí (Google,...)
- Uvědomovali si svoje nadání a hodnotu na trhu práce
- Obvykle traumata ze základní i střední školy

Citace nadaných žáků:

„Nepřipadám si chytřejší, ale mám zápal pro nějakou věc“

„Jsem divná“

„Mě to baví, a proto se tomu věnuji.“

„Je těžké říci, že jsem nadaný. Sám o sobě vím, že můžu být daleko lepší“

„Nezáleží na známkách, ale na tom, jak přemýšlím“

„Nadání je nějaká podivnost, spolužáci na mě koukali divně.“

Kdo u Vás nadání identifikoval?

- V rodinách vysoká laťka, vzdělání má vysokou hodnotu, vzdělání sourozenci, nadání se automaticky předpokládá; jinde rodiče alespoň nepřekáželi
- Nadání identifikoval učitel předmětu, v němž dítě vynikalo
- Nebyli často vyšetřováni v PPP kvůli nadání, ale kvůli **poruchám školních dovedností**

Nebyly rozdíly mezi jednotlivými věkovými kategoriemi (Nižší gymnázium, Vyšší gymnázium, Bakaláři)

Jakou podporu rozvoje nadání jste měli v rodině?

- **Aktivní podpora rodičů**, děti zdědily vlohy po rodičích a rodiče naplňovali svoje ambice a bavilo je to
- **Rodiče děti materiálně podporují, ale nepřekázejí** a umožňují dětem realizovat své zájmy, ale není tam aktivní účast rodičů

Vybrané odpovědi žáků:

„Neberou to úplně vážně, nepovídají si se mnou.“

„Nešikanuji mě, ale jsem pro ně podivnost, ale ne že by se mě štítili.“

Zaznamenali jste podporu rozvoje nadání ve škole?

- **Hodně dětí zmiňuje, že se ve škole nudí.**
- **Podpora** byla vždy **jen v předmětu, ve kterém byli dobří**, ostatní učitelé je nechápali, házeli jim klacky pod nohy, neradi je uvolňovali ze svých hodin.
- **Ředitelé se vždy rádi chlubili úspěchy z olympiád na webu školy**, ale nic už pro ně nedělají.
- **Žáci zaznamenali podporu pouze z osobní iniciativy učitele** (nadstandardní věci – osobní konzultace, i doma, úkoly navíc, pořádali kroužky...), ale **chybí systémová podpora**.

Nižší gymnázium

- Žáci vyjadřovali spokojenost, neměli představu o tom, co by mohli více chtít. Dostačovala jim úroveň, která tam byla.

Vyšší gymnázium

- V odborných hodinách hrají piškvorky, nudí se, čtou si. Hovoří o tom, že na gymnáziu jsou jiné přístupy, ale nadané ani ty neuspokojily. Musí zároveň splnit odborné kurikulum na SŠ.

Absolventi SŠ

- Chtěli se rozvíjet svým směrem, hlavně se oprostít od svazování povinnostmi, které jim brání rozvíjet jejich nadání.

Vybrané odpovědi žáků:

„Mizivé pochopení pro to, co dělám“

„Berou mě jako normálního člověka, na gymplu je hodně nadaných dětí“

Jaké konkrétní věci škola nabízí pro nadané žáky? Vybavení, kurzy, vlastní čas, pozornost.

- **Účast v soutěžích, kroužky, někteří učitelé se individuálně věnují nadaným studentům, výměnné pobyty (Německo). Učitelé zadávají dětem práci navíc. Exkurze.**
- V jednom případě se ředitel osobně zajímal, oceňoval žáky i např. pochvalou ředitele. Jinde NŽ dostávali poukázky na nákup knih, které často nemohli využít na odbornou literaturu, kterou by uvítali.

Vybrané odpovědi žáků:

„Učitelé to neřeší, jsou rádi, že jsou žáci vidět na olympiádách.“

Schází Vám ve škole něco k podpoře nadání?

- **Čas**, sami sebe uvádějí jako překážku (prokrastinace), uvolňování na soutěže – problém, závist, zášť, nepochopení učitelů jiných předmětů. Neochota vyučujících věnovat se nadaným mimo školu a probrat s nimi učivo hned. Nedostatek odborných informačních zdrojů. 10 z 12 NŽ uvádí, že nemají informace o pořádaných akcích pro nadané.

- Chybí propojování, sdílení s ostatními se stejným zájmem. Prostor, prezentace na konferencích, poskytnutí informací, setkávání s odborníky, kde by mohli rozvíjet svůj zájem, kontakty. Setkávání se s dalšími zapálenými lidmi. Mít možnost vytvářet vztahy.

Rozvíjíte své nadání v rámci zájmové činnosti?

- **Mimo školu nerozvíjí mnoho žáků svoje nadání v rámci neformálního vzdělávání, jsou samouci, kteří vyhledávají společnost starších dospělých, vysokoškoláků nebo podobně zanícených spolužáků.** Propojují se online a vyhledávají informace na internetu.
- **V místě bydliště často nic není, tak je nutné dojíždět.**
- **Kroužky byly často pomalé, nudné. Obvykle rozvíjeli svoje nadání sami.**

V rámci volného času se někteří věnovali sportu, hře na hudební nástroje apod. a vnímali to jako součást relaxace. A to obvykle žáci na nižších gymnáziích, na vyšších se už více specifikují a věnují se svému zaměření.

Σ Shrnutí

Žáci nižších gymnázií vyjadřují více méně spokojenost s tím, kde studují. Mnohem méně byli schopni identifikovat svoje nadání a neměli žádné vyšší požadavky pro rozvoj svého nadání.

Žáci vyšších gymnázií vykazují propastný rozdíl, většina z nich uvádí, že nedostávají prakticky žádnou podporu. Byli schopni identifikovat svoje nadání, svoje potřeby. **Vnímají, že je podporuje nadšený učitel. Často si už cestu uměli najít sami a vyžadovali pouze, aby jim v tom škola nekladla překážky. Od školy očekávali, aby jim poskytla dostatek času pro rozvoj svého nadání.**

10.7 Hlubkové rozhovory s vedoucími organizací – podpora talentovaných pro VaVal v regionu

V rámci hlubkových rozhovorů, které probíhaly v období září až listopad 2021 byly osloveny organizace věnující se podpoře nadaných/talentovaných žáků se zaměřením na VaVal v Plzeňském kraji. Jedná se o organizace zajišťující neformální vzdělávání, podporující organizace a organizace zabývající se diagnostikou NŽ.

Organizace nabízející neformální vzdělávání můžeme rozdělit podle cílové skupiny do různých věkových kategorií.

- žáci ZŠ (SVČ, TSC, nvias, Hvězdárna a Planetárium Plzeň ...)
- žáci SŠ (SVČ, TSC, nvias, SITPORT, Hvězdárna Rokycany, ZČM)
- smíšené skupiny (SSŠ, Hvězdárna Rokycany, ANA)

Mezi podporující organizace byly vybrány

- KCVJŠ
- NPI

a za diagnostikující organizace byly osloveny

- PPP
- ANA
- MENSA

Oslovené organizace v rámci hlubkových rozhovorů nejčastěji odpovídaly na otázky typu: "Co by Vám pomohlo?", "V čem jste dobří?", "V čem spatřujete rezervy?", a to následovně.

Organizace nabízející neformální vzdělávání

„Co by vám pomohlo?“

- **Zkvalitnit marketing**, prezentace úspěchů NŽ, prezentace aktivit pro NŽ, rodiče a pedagogy v kraji (KSPN, kraj, SAll, město)
 - větší informovanost veřejnosti o způsobech podpory nadaných
 - pozitivní motivace.
- **Větší chuť ke spolupráci všech subjektů v kraji**
- **Zlepšení systému diagnostiky a vyhledávání nadaných na ZŠ a SŠ.**
- Využívání plošného testování na technické oblasti.
- Zajištění **udržitelného financování** aktivit pro nadané a přemýšlivé (vybavení, financování odborníků jako lektorů, stavební úpravy).
- Vytvoření formuláře **portfolia** pro žáky k usnadnění orientace, na co je žák zaměřen, pro lektora i učitele na školách (sebereflexe, příprava aktivit zaměřených na míru na podporu NŽ, lepší práce v hodinách, motivace, podklad k vlastní prezentaci, umění ohodnotit sám sebe).
- **Sít'ování s odbornými pracovišti** pro rozvoj lektorů v oblasti praktických kompetencí/dovedností.
- **Personální podpora, větší zájem z řad studentů** nebo odborníků (i FPE) spolupráce při pořádání kempů, soutěží např. olympiád, kroužků a dalších aktivit pro NŽ.

„V čem jste dobří?“

- **Individuální práce s NŽ** v rámci aktivit pro NŽ i nad rámec kroužků.
- Spolupráce s odborníky jako lektory kroužků/aktivit.
- Spolupráce s MŠMT a RSJ.
- Snažíme se rozvíjet sociální kompetence NŽ v rámci přípravy na prezentace/ sebezprezentace.
- Pořádání odborných seminářů pro zájemce (NŽ).
- Pořádáme soutěže pro NŽ.
- Zapojujeme se do mezinárodních soutěží.
- Spolupráce se školami při tvorbě nových ŠVP.
- Rozvíjíme kompetence pedagogů pro výběr žáků a doporučení ke spolupráci na odborných pracovištích ZČU.
- Spolupráce s firmami, odborníky při realizaci aktivit pro NŽ.
- Spolupráce absolventů kroužků a jiných aktivit pro NŽ při organizaci workshopů, přednášek, které považují za důležité.
- Propojování skupin NŽ napříč věkovými kategoriemi (facebookové skupiny NŽ z kempů, expedice, celostátní odborné setkávání amatérů, profesionálů a jejich rodin).

„V čem spatřujete rezervy?“

- Zajištění **kvalitního celokrajského marketingu**.
- **Spolupráci krajských a městských zařízení.**
- **Spolupráci se ZČU, TSC**
 - sdílení prostor bez nepřiměřených finančních nákladů, nebo překážek ze strany ZČU, města apod.
- Zařazení aktivit **IT nabízených v neformálním vzdělávání do vzdělávacího procesu** – propojení neformálního a formálního vzdělávání – vznik nových vzdělávacích programů (školy nemají odborníky, popř. ani vybavení, jaké může nabídnout např. nviias apod.).
- **Využití volných prostor** pro úpravu na laboratoře pro nadané.
- **Sledování cesty nadaných** přes studia až do praxe – pozitivní příklady, možnosti spolupráce.

- Nabídka dopoledních aktivit pro NŽ (předškolní děti, popř. děti domácího vzdělávání)

Podporující organizace

„Co by vám pomohlo?“

- **Vydefinování a shoda subjektů v kraji na pojmech a postupech identifikace**
 - talentovaný žák, přemýšlivý žák, nadaný žák a mimořádně nadaný žák
 - základní struktura portfolia žáka ZŠ a SŠ
 - zavedení systému, kdo vytváří portfolia, proč a pro koho jsou vytvářena.
- **Větší spolupráce s ostatními subjekty a školami** ve využívání nástrojů pro nalézání potenciálu dětí i jednosměrně zaměřených talentů.
- Prezentovat téma nadání ze strany MŠMT jako **významnou prioritu vzdělávacího systému ČR**
- Umožnit **stabilní personální obsazení pozice krajského koordinátora se vzdálenou perspektivou**
- Zajistit **stabilní financování potřebných aktivit KSPN**

„V čem jste dobří?“

- Zaměřujeme se na práci s **kompetenčním modelem žáka**, identifikaci silných stránek, zájmů...
- Přípravujeme v rámci IKAPu **vzdělávání kariérových poradců**
- **Podporujeme profesní rozvoj** pedagogů pracujících s nadanými
- **Přinášíme téma nadání mezi učitele**
- **Sítíme** profesionály i laiky v oblasti podpory nadání
- Poskytujeme **zpětnou vazbu MŠMT** o situaci ve školách a školských zařízeních v oblasti podpory nadání a o potřebách pedagogických pracovníků i samotných nadaných
- Prosazujeme **nadání jako stabilní téma metodických kabinetů** učitelů organizovaných na krajské i oblastní úrovni

„V čem spatřujete rezervy?“

- **Marketing** a propagace aktivit.
- Provázanost s ostatními subjekty.
- Implementace tvorby a využití portfolií do škol, propojení neformálního a formálního vzdělávání (jsme **schopni na klíč vytvořit program pro pedagogy, speciální pedagogy** zaměřený na práci s NŽ zejména práci s portfolií)
- **Rozšiřování sítě** podporovatelů nadání v Plzeňském kraji
- **Intenzivní propojování** relevantních aktivit a výstupů klíčových aktérů
- **Zpracování** jednoduché **strategie podpory nadání** pro školy a školská zařízení
- **Větší publicita** tématu nadání

Diagnostikující organizace

„Co by vám pomohlo?“

- **Větší podpora kraje**
 - personální
 - finanční (na pořízení testů pro plošnější identifikaci nadaných)
 - časová (spojeno s nedostatkem personálu).
- **Větší spolupráce s PPP, lékaři** (psychiatrií, foniatrií...), rozšířit téma problematiky nadaných mezi lékaře.
- Pomoc ze strany **studentů FPE – možnost** realizace praxí při práci s NŽ, i žáky s dvojitou výjimečností (nejlépe na delší čas např. na 1 semestr).

„V čem jste dobří?“

- Spustili jsme testování nadaných žáků v rámci kempů (SSŠ).
- Letos poprvé proběhlo ve spolupráci s NPI (KSPN) plošné testování na 6. ZŠ v 6. třídách v kraji.
- Spolupracujeme na kulatých stolech pro pedagogy s NPI (KSPN).
- Zaměřujeme se na nácviky sociálních dovedností NŽ.
 - Pořádáme začleňovací programy ve školách.
 - Zajišťujeme komplexní vyšetření včetně navržení opatření, spolupráce s ANA a PPP
 - Naši klienti se vrací jako lektoři.
 - Nabízíme volnočasové aktivity pro smíšené skupiny
 - Pořádáme pobyty žáků s rodiči
 - Doprovázíme pěstounské rodiny s NŽ a žáky s dvojitou výjimečností
 - Pracujeme s celou rodinou
 - Kluby rodičů
 - Realizujeme doučování
- Organizujeme školení pro vlastní lektory a asistenty pedagoga, i pro zájemce z řad rodičů našich klientů

„V čem spatřujete rezervy?“

- Časná **revidování testovacích nástrojů**
- **Sjednocení metriky** pro diagnostiku NŽ
- **Vytvoření skupiny, která se bude zabývat pouze diagnostikou NŽ a práce s rodiči NŽ**
- Posílit **zájem škol o využívání testovacích nástrojů** pro diagnostiku NŽ
- Větší **informovanost směrem do společnosti a k rodičům** o specificích práce s NŽ a důležitosti jejich podpory
- **Marketing** aktivit pořádaných na podporu NŽ

Σ Shrnutí

Všechny oslovené organizace identifikovaly pro zlepšení podpory NŽ jako klíčové **zkvalitnění informovanosti veřejnosti a marketingu aktivit pořádaných v rámci kraje pro NŽ**, talentované a přemýšlivé žáky bez ohledu na věk. Nebytné je také zlepšení **prezentace tématu nadání jako významné priority vzdělávacího systému kraje a ČR**

Prioritou by dále mělo být vydefinování pojmů talentovaný, přemýšlivý, nadaný a mimořádně nadaný žák v Plzeňském kraji a **zavedení systému identifikace a vyhledávání nadaných na ZŠ a SŠ** (včetně zavedení portfolií žáků).

Pro zlepšení podpory NŽ v regionu je dále zapotřebí větší spolupráce všech subjektů neformálního vzdělávání (např. sdílení prostor, lektorů, praxe), spolupráce s diagnostikujícími organizacemi, podporujícími organizacemi i se školami (ZŠ a SŠ).

Nezbytná je dále větší spolupráce s rodiči včetně zlepšení informovanosti o specificích práce s NŽ.

Neméně důležité je i **financování** spojené s celokrajským **marketingem**, zajištění **plošného testování a dostatečné personální** zabezpečení profesně a odborně způsobilých pracovníků/lektorů zapojených do rozvoje společných aktivit subjektů na podporu identifikace a práce s NŽ.

10.8 Rešerše a analýza strategických dokumentů a tematických zpráv ve vazbě na podporu nadaných žáků základních a středních škol

V přehledových tabulkách jsou uvedeny dokumenty České školní inspekce (ČŠI) a relevantní strategické materiály v rámci České republiky, Plzeňského kraje i menších územních celků, které mají souvislost s oblastí vzdělávání a obsahují konkrétní zjištění, cíle a opatření vztahující se k podpoře nadaných žáků základních a středních škol.

Pro přehlednost jsou strategické dokumenty v oblasti vzdělávání řazeny z hlediska národní, krajské a místní úrovně. Dokumenty ČŠI – Tematická zpráva „Vzdělávání nadaných, talentovaných a mimořádně nadaných dětí a žáků“ a „Plán hlavních úkolů na školní rok 2021/2022“ jsou popsány samostatně. Jednotlivé položky obsahují název dokumentu, jeho zaměření, identifikaci priorit v podpoře nadaných žáků ve formě strategických cílů a opatření a také odkaz na daný dokument. Pod tabulkami následují bližší informace k jednotlivým strategickým dokumentům, případně doplnění k pojetí podpory nadání.

Dokumenty České školní inspekce

Název dokumentu ČŠI	Zaměření dokumentu - stručný popis sledovaných oblastí	Odkaz na dokument
Tematická zpráva Vzdělávání nadaných, talentovaných a mimořádně nadaných dětí a žáků - 10/2016	4 Podpora nadaných, talentovaných a mimořádně nadaných žáků v základním vzdělávání 4.1 Systém podpory nadání 4.2 Vyhledávání a identifikace nadání 4.3 Spolupráce s externími subjekty 4.4 Metody a formy práce s nadanými žáky 4.5 Podpora a vzdělávání pedagogů 5 Podpora nadaných, talentovaných a mimořádně nadaných žáků ve středním vzdělávání 5.1 Systém podpory nadání 5.2 Vyhledávání a identifikace nadání 5.3 Spolupráce s externími subjekty 5.4 Metody a formy práce s nadanými žáky 5.5 Podpora a vzdělávání pedagogů	https://www.csicr.cz/Csicr/media/Prilohy/PDF_el_publikace/Tematicke%20zpravy/2016_TZ_vzdelavani_nadanych.pdf
Plán hlavních úkolů České školní inspekce 2021/2022	1. Specifické úkoly (str. 4/11) 10. Hodnocení společného vzdělávání se zaměřením na podporu nadaných a mimořádně nadaných žáků základních škol a středních škol.	https://www.csicr.cz/Csicr/media/Prilohy/2021_p%20c5%20%99%20%adlohy/Dokumenty/Plan-hlavnich-ukolu-CSI-2021-2022.pdf

Tematická zpráva ČŠI – Vzdělávání nadaných, talentovaných a mimořádně nadaných dětí a žáků - 10/2016

Cílem tematické inspekční činnosti bylo zejména podrobněji zmapovat podmínky a průběh vzdělávání nadaných, talentovaných a mimořádně nadaných dětí a žáků v předškolním, základním a středním vzdělávání a získat podněty pro jejich další rozvoj. První část inspekční činnosti představovalo elektronické zjišťování, od 15. do 16. 4. 2016, kdy byla oslovena

přibližně čtvrtina ředitelů MŠ, ZŠ a SŠ prostřednictvím on-line dotazníku. Celkově se zjišťování zúčastnilo 1 192 MŠ, 975 ZŠ a 523 SŠ. Vzorky byly stanoveny tak, aby obsahovaly školy všech krajů a zřizovatelů, školy malé i velké, školy v malých i velkých sídlech, a v případě SŠ aby zahrnovaly většinu skupin oborů. Druhou část inspekční činnosti představovala prezenční inspekční činnost, která byla realizována od 1. září 2015 do 30. 6. 2016, a to v 926 MŠ, v 717 ZŠ a ve 213 SŠ. Ve školním roce 2015/2016 vykázaly ZŠ 992 mimořádně nadaných žáků, SŠ pak 356. ČŠI zjišťovala, jak mají školy nastaven systém vyhledávání, identifikace a podpory nadání, zda a do jaké míry školy spolupracují s externími subjekty, jaké metody a formy práce školy uplatňují při výuce a jaké formy podpory školy poskytují pedagogům při vzdělávání nadaných a mimořádně nadaných žáků. Inspekční činnost na místě kromě hospitací spočívala zejména ve zjišťování informací a ve vlastním sledování a hodnocení práce s nadanými, talentovanými a mimořádně nadanými dětmi a žáky v jednotlivých vyučovacích hodinách.

Zjištění tematické zprávy: Oblast podpory a vzdělávání nadaných, talentovaných a mimořádně nadaných dětí a žáků je ve školách stále v počátečním stádiu. Ve srovnání se vzděláváním dětí a žáků se SVP je tato oblast v praxi škol méně akcentována a mnohem méně propracována. Toto obecné zjištění se týká různou měrou všech stupňů vzdělávání a všech aspektů vzdělávání nadaných, počínaje pojetím vzdělávání v koncepčních dokumentech škol a identifikací nadání, přes organizační stránku (např. ustanovení funkce garanta/koordinátora péče o nadané) až po aplikaci účinné podpory. Naprostá většina škol předškolního, základního i středního stupně vzdělávání sice vnímá potřebu podpory nadaných a talentovaných dětí a žáků, avšak jejich přístup zpravidla není systematický, a tedy není dostatečně účinný. Školy potřebují intenzivnější podporu, mají rozvoj nadání často zpracován ve ŠVP, mnohem méně často však tento aspekt figuruje v dalších podstatných strategických dokumentech (vlastní hodnocení školy, kde jsou výjimkou střední školy, plán profesního rozvoje pedagogů apod.). Tato skutečnost omezuje volbu optimálních prostředků podpory dětem a žákům a vyhodnocení jejich účinnosti. Klíčovým nedostatkem je vyplývající malá proškolenost pedagogů v dané oblasti. Při identifikaci nadaných dětí a žáků postupují školy v zásadě správně, tím, že uplatňují pedagogická pozorování, na jejichž základě vytipují žáky, u nichž se projevuje nadání a talent. Velmi málo pedagogů však absolvovalo odpovídající vzdělávání, což může znamenat významné nepřesnosti v této identifikační práci. Míra spolupráce, zejména plánované systematické spolupráce, s odbornými pracovišti školských poradenských zařízení je přitom v této oblasti nízká. Z hlediska konkrétní podpory nadaným žákům se školy soustředí často na jednotlivé dílčí formy (soutěže, olympiády apod.), ale také na systematictější podporu formou individualizace vzdělávacího procesu a obohacování učiva. Je však otázkou, do jaké míry může být takováto (byť v zásadě správná) podpora efektivní, uskutečňuje-li se bez přesnější indikace nadání, bez příslušného vzdělání pedagogů a bez vyhodnocení účinnosti podpory.

Plán hlavních úkolů České školní inspekce 2021/2022

Ve školním roce 2021/2022 budou naplňovány principy společného vzdělávání zavedené novelou školského zákona účinnou k 1. 9. 2016. Inspekční činnost bude zaměřena především na podporu nadaných a mimořádně nadaných žáků. Téma specifického úkolu tak bude navazovat na tematické šetření, které Česká školní inspekce ve vztahu k nadaným, talentovaným a mimořádně nadaným žákům realizovala ve školním roce 2015/2016. To pak umožní formulovat závěry o žádoucích i nežádoucích posunech v uvedené oblasti. Realizace úkolu je mj. součástí monitoringu dopadu intervencí Operačního programu Výzkum, vývoj a vzdělávání. Jde také o příspěvek k prioritám Strategie vzdělávací politiky ČR do roku 2030+. Úkol bude realizován v rámci prezenční inspekční činnosti na vzorku vybraných škol a v podobě analýz získaných dat a informací.

Strategie a dokumenty na národní úrovni

Název dokumentu	Identifikace tématu nadaných žáků – kapitola, popis priority/cíle/opatření, strana	Odkaz na dokument
<p>Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy České republiky na období 2019 - 2023 (DZ ČR 2019 - 2023)</p>	<p>Oblast G. Rovné příležitosti ve vzdělávání, poradenství, vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami Oblast obsahuje tyto položky – cíl, opatření kritéria, termín, zdroj financování, dotčené subjekty Dílčí cíle: G. 1 Zefektivnit systém školských poradenských zařízení zavedením sjednocených postupů při poskytování poradenských služeb, a to zejména při identifikaci speciálních vzdělávacích potřeb a mimořádného nadání a doporučování podpůrných opatření (str. 70) G. 3 Zasadovat se o maximální rozvoj potenciálu všech dětí, žáků a studentů, včetně rozvoje jejich tvořivosti (str. 71)- opatření G. 3.1 Podpořit další rozvoj nadaných dětí, žáků a studentů a kvalitní diagnostiky nadání Oblast I. Základní umělecké, jazykové a zájmové vzdělávání Dílčí cíle: I. 4 Vytvářet příležitosti pro pregraduální přípravu i další vzdělávání pedagogických pracovníků působících v oblasti zájmového vzdělávání a práce s nadanými dětmi, žáky a studenty (str. 82)</p>	<p>DZ ČR 2019-2023, MŠMT ČR (msmt.cz)</p>
<p>Strategie vzdělávací politiky ČR do roku 2030+</p>	<p>Strategická linie 1.1 Proměna obsahu, metod a forem vzdělávání 1. Provést revizi vzdělávacích programů – uzlové body – odlišení tzv. rozvíjejících výstupů, které budou podkladem pro individualizaci vzdělávání všech dle jejich předpokladů a zájmů a umožňující účinnou podporu talentovaných a nadaných žáků (str. 27) Strategická linie 2: Rovný přístup ke kvalitnímu vzdělávání 2.1 Omezení vnější diferenciací školství – mimořádné studijní předpoklady – sdílet příklady dobré praxe a osvědčených pedagogických postupů a inovativních metod při práci s nadanými dětmi na víceletých gymnáziích i na základní školy (str. 46)</p>	<p>brozura_S2030_19_10_2020.pdf, MŠMT ČR (msmt.cz)</p>
<p>Národní výzkumná a inovační strategie pro inteligentní specializaci České republiky 2021 – 2027 (Národní RIS3 strategie)</p>	<p>3.2.3 Lidé a chytré dovednosti (str. 35) Definován problémový okruh „Neuspokojivé výsledky českého vzdělávacího systému“ - vzdělávací systém se příliš nevěnuje systematické práci s nadanými žáky, čímž se ochuzuje o talenty.</p>	<p>https://www.mpo.cz/asset/s/cz/podnika/ni/ris3-strategie/dokumenty/2021/1/A_RIS3-Strategie.pdf</p>
<p>Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání (RVP ZV)</p>	<p>9 Vzdělávání žáků nadaných a mimořádně nadaných (str. 147) 9.1 Pojetí péče o nadané a mimořádně nadané žáky ve škole 9.2 Systém péče o nadané a mimořádně nadané žáky ve škole</p>	<p>https://www.edu.cz/wp-content/uploads/2021/07/RVP-ZV-2021.pdf</p>

<p>Rámcový vzdělávací program pro základní umělecké vzdělávání (RVP ZUV)</p>	<p>11. Vzdělávání žáků mimořádně nadaných (str. 53)</p>	<p>https://www.edu.cz/rvp-ramcove-vzdelavaci-programy/ramcove-vzdelavaci-program-pro-zakladni-umelecke-vzdelavani-rvp-zuv/</p>
<p>Rámcový vzdělávací program pro gymnázia (RVP G)</p>	<p>10. Vzdělávání mimořádně nadaných žáků (str. 90)</p>	<p>https://www.edu.cz/rvp-ramcove-vzdelavaci-programy/ramcove-vzdelavaci-programy-pro-gymnazia-rvp-g/</p>
<p>Rámcový vzdělávací program pro střední odborné vzdělávání (RVP SOV)</p>	<p>Pojetí podpory nadání dle zaměření a oborových specifik</p>	<p>https://www.edu.cz/rvp-ramcove-vzdelavaci-programy/ramcove-vzdelavaci-programy-stredniho-odborneho-vzdelavani-rvp-sov/</p>
<p>Vyhláška č. 27/2016 Sb., o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných, ve znění účinném od 1. 1. 2018</p>	<p>Část čtvrtá – Vzdělávání nadaných žáků</p>	<p>https://www.msmt.cz/dokumenty-3/vyhlaska-c-27-2016-sb-o-vzdelavani-zaku-se-specialnimi-2</p>
<p>Koncepce podpory rozvoje nadání a péče o nadané na období let 2014 – 2020</p>	<p>2 Zhodnocení plnění Koncepce péče o mimořádně nadané děti a žáky pro období let 2009–2013 3 Návrh koncepce na období let 2014–2020 3.1 Strategická a koncepční východiska 3.2 Celkové zaměření nové koncepce a klíčová opatření</p>	<p>http://www.nuv.cz/uploads/rovne_prilezitosti_ve_vzdelavani/nadani/legislativa/ko</p>

	3.4 Hlavní úkoly vyplývající z Koncepce 2014–2020	ncepce_podpory_rozvoje_nadani_2014_2020.pdf
--	---	---

Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy České republiky na období 2019-2023

DZ ČR 2019 - 2023 je zpracován v souladu s ustanovením § 9 odst. 1 zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů. Dlouhodobý záměr byl připraven pro celý systém regionálního školství, určuje rámec dlouhodobých záměrů krajů, sjednocuje přístup státu a jednotlivých krajů zejména v oblasti nastavení parametrů vzdělávací soustavy a cílů vzdělávací politiky ČR.

Jedním z prioritních cílů oblasti G. „Rovné příležitosti ve vzdělávání, poradenství, vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami“ je zefektivnění systému školských poradenských zařízení zavedením sjednocených postupů při poskytování poradenských služeb, a to zejména při identifikaci speciálních vzdělávacích potřeb a mimořádného nadání a doporučování podpůrných opatření. Cílem je taktéž podpora maximálního rozvoje potenciálu všech dětí, žáků a studentů, včetně rozvoje jejich tvořivosti. DZ ČR 2019 - 2023 zdůrazňuje jako jeden z klíčových cílů také zavádění opatření pro nadané žáky a studenty v souladu s Konceptí podpory nadání a péče o nadané na období 2014–2020 do formulování krajských dlouhodobých záměrů a rozvoje vzdělávací soustavy.

Strategie vzdělávací politiky ČR do roku 2030+

Cílem Strategie 2030+ je modernizovat vzdělávání tak, aby děti i dospělí obstáli v dynamickém a neustále se měnícím světě 21. století. Jejím úkolem je zajistit plynulý přechod do dalšího desetiletí, připravit vzdělávací systém ČR na nové výzvy a zároveň řešit problémy, které v českém školství přetrvávají. Strategie má obecnou zastřešující povahu a popisuje priority, které je třeba ve stanoveném období řešit, zejména v oblasti regionálního školství, zájmového a neformálního vzdělávání a celoživotního učení. Dokument má dva hlavní strategické cíle, které se zaměřují na získávání kompetencí potřebných pro aktivní občanský, profesní i osobní život (SC1) a snížení nerovností v přístupu ke kvalitnímu vzdělávání a umožnění maximálního rozvoje potenciálu dětí, žáků a studentů (SC2). Tyto cíle jsou dále rozvedené ve strategických liniích, jež se zaměřují na proměnu obsahu, způsobů a hodnocení vzdělávání; rovný přístup ke kvalitnímu vzdělávání; podporu pedagogických pracovníků; zvýšení odborných kapacit, důvěry a vzájemné spolupráce a zajištění stabilního financování.

Implementace Strategie 2030+ povede k vytvoření a rozvoji otevřeného vzdělávacího systému, který reaguje na měnící se vnější prostředí a poskytuje relevantní obsah vzdělávání v celoživotní perspektivě.

RVP ZV bude nově pro vzdělávací obory definovat jádrové a rozvíjející očekávané výstupy. Jádrové výstupy by si měli osvojit všichni žáci, rozvíjející výstupy jsou určeny pro individualizaci a diferenciaci výuky a rozvoj žáků dle jejich zájmu a nadání. Bude upraven poměr povinné a disponibilní časové dotace ve prospěch disponibilních hodin. Povinná časová dotace bude určena primárně pro jádrové obsahy a výstupy. Naopak větší počet disponibilních hodin umožní modularitu, větší individualizaci vzdělávací cesty žáka přizpůsobené jeho zájmům a nadání v rámci rozvíjejících oblastí.

Žádoucím stavem je přenášet sdílením příkladů dobré praxe osvědčené pedagogické postupy a inovativní metody při práci s nadanými dětmi na víceletých gymnáziích i na základní školy.

Národní výzkumná a inovační strategie pro inteligentní specializaci České republiky 2021 - 2027 (Národní RIS3 strategie)

Národní RIS3 strategie 2027 zajišťuje efektivní zacílení prostředků především z evropských, národních a územních rozpočtů na podporu orientovaného a aplikovaného výzkumu a inovací. Směřuje podporu do vybraných prioritních oblastí, které mají vysoký potenciál pro vytváření dlouhodobé konkurenční výhody ČR založené na využívání znalostí a na inovacích. Identifikace a rozvíjení těchto perspektivních oblastí, tedy „inteligentní specializace“, staví na silných stránkách ČR a jednotlivých krajů. V rámci strategického cíle „Zvýšení dostupnosti kvalifikovaných lidí“ a jeho podcíle „Zlepšení schopnosti vzdělávacího systému připravovat lidi pro výzkum, vývoj a inovace“ se zdůrazňuje, že je nutné rozvíjet i systém práce s nadanými žáky a studenty.

Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání (RVP ZV)

Vychází z nové strategie vzdělávání, která zdůrazňuje klíčové kompetence, jejich provázanost se vzdělávacím obsahem a uplatnění získaných vědomostí a dovedností v praktickém životě. RVP obecně vycházejí z koncepce společného vzdělávání a celoživotního učení; formulují očekávanou úroveň vzdělání stanovenou pro všechny absolventy jednotlivých etap vzdělávání; podporují pedagogickou autonomii škol a profesní odpovědnost učitelů za výsledky vzdělávání. Škola je povinna vytvářet ve svém školním vzdělávacím programu a při jeho realizaci podmínky k co největšímu využití potenciálu každého žáka s ohledem na jeho individuální možnosti. To platí v plné míře i pro vzdělávání žáků nadaných a mimořádně nadaných. V ŠVP škola stanoví: pravidla a průběh tvorby, realizace a vyhodnocování plánu pedagogické podpory (PLPP) nadaného a mimořádně nadaného žáka; pravidla a průběh tvorby, realizace a vyhodnocování individuálních vzdělávacích plánů (IVP) mimořádně nadaného žáka. RVP jsou otevřené dokumenty, které jsou v určitých časových etapách revidovány podle měnících se potřeb žáků, zkušeností učitelů se ŠVP a měnících se potřeb společnosti.

Rámcový vzdělávací program pro základní umělecké vzdělávání (RVP ZUV)

Základní umělecké vzdělávání rozvíjí a kultivuje umělecké nadání širokého okruhu zájemců, kteří prokážou potřebné předpoklady ke studiu, tedy i žáků mimořádně nadaných. Stává se tak širokou platformou pro vzdělávání žáků, kteří projevují mimořádné schopnosti receptivní i produkční ve zvoleném uměleckém oboru. Mimořádné nadání je v podmínkách základního uměleckého vzdělávání zpravidla identifikováno vyučujícím nebo skupinou vyučujících daného žáka. Jedinec, který je identifikován jako „mimořádně nadaný“, by měl být schopen své nadání dále rozvíjet – soustavně na sobě pracovat, a podávat tak vynikající výkony ve zvoleném uměleckém oboru. K vytvoření potřebných vzdělávacích podmínek žáků mimořádně nadaných jsou v jednotlivých uměleckých oborech určeny především rámcové učební plány s rozšířeným počtem vyučovaných hodin. Vedle toho je možné využít možnosti individualizace vzdělávacího obsahu, rychlejšího postupu apod.

Rámcový vzdělávací program pro gymnázia (RVP G)

RVP G je určen pro tvorbu ŠVP na čtyřletých gymnáziích a vyšším stupni víceletých gymnázií - stanovuje základní vzdělávací úroveň pro všechny absolventy gymnázií, kterou musí škola respektovat ve svém ŠVP; specifikuje úroveň klíčových kompetencí, již by měli žáci na konci vzdělávání na gymnáziu dosáhnout; vymezuje závazný vzdělávací obsah – očekávané výstupy a učivo; zařazuje jako závaznou součást vzdělávání průřezová témata s výrazně formativními funkcemi; podporuje komplexní přístup k realizaci vzdělávacího obsahu, včetně možnosti jeho vhodného propojování, a předpokládá volbu různých vzdělávacích postupů, metod a forem výuky ve shodě s individuálními potřebami žáků; umožňuje modifikaci vzdělávacího obsahu pro vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků mimořádně nadaných. Kapitola 10 popisuje problematiku výchovy a vzdělávání mimořádně

nadaných žáků, projevy mimořádně nadaných žáků, péče školy o rozvoj nadání žáků i přístup učitelů ke vzdělávání mimořádně nadaných žáků.

Rámcové vzdělávací programy pro střední odborné vzdělávání (RVP SOV)

Od 1. září 2020 jsou tříděné podle kategorií soustavy oborů vzdělání - konzervatoře, nástavbové studium, obory E, obory J, obory H, obory L0 a M a definují podporu nadaných žáků dle svého zaměření a oborových specifik.

Vyhláška č. 27/2016 Sb.

Tato vyhláška upravuje pravidla vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami, vzdělávání žáků uvedených v § 16 odst. 9 zákona a vzdělávání žáků nadaných.

Koncepce podpory rozvoje nadání a péče o nadané na období let 2014 – 2020

Koncepce popisuje vznik, funkci a činnost jednotlivých článků navrhovaného systému podpory rozvoje nadání a péče o nadané od předškolního věku až po ukončení sekundárního vzdělání.

Strategie a dokumenty na vyšších územních úrovních – Plzeňský kraj

Název dokumentu	Identifikace tématu nadaných žáků – kapitola, popis priority/cíle/opatření, strana	Odkaz na dokument
Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy Plzeňského kraje 2020 - 2024 (DZ PK)	<p>Oblast G Rovné příležitosti ve vzdělávání, poradenství, vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami (str. 43)</p> <p>Oblast obsahuje tyto položky – opatření Dlouhodobého záměru ČR, strategické cíle Plzeňského kraje (PK), dílčí cíle Plzeňského kraje, termín, zdroj financování a gesce</p> <p>G. 2.2 Systematicky podporovat profesní rozvoj učitelů v oblasti práce s heterogenním kolektivem – opatření DZ ČR</p> <p>Strategický cíl PK: Vzdělávat a metodicky podporovat pedagogy v oblasti inkluze (str. 44)</p> <p>Dílčí cíle PK: Spolupráce s FPE ZČU: Vzdělávání budoucích učitelů, větší provázání praxí, Sdílení inspirativní praxe</p> <p>G. 3.1. Podpořit další rozvoj nadaných dětí, žáků a studentů kvalitní diagnostikou nadání – opatření DZ ČR</p> <p>Strategický cíl PK: Zaměřit se na systematickou podporu nadání a péči o nadané a mimořádně nadané žáky (str. 44)</p> <p>Dílčí cíle: Identifikace nadaných a mimořádně nadaných žáků, Identifikace žáků s potenciálem nadání, Vzdělávání pedagogů v oblasti péče o nadané a mimořádně nadané žáky, Podpora nadání u všech žáků, Péče o nadané</p> <p>Oblast I. Základní umělecké, jazykové a zájmové vzdělávání</p> <p>I. 2 Vytvářet lepší podmínky pro činnost školských zařízení pro zájmové vzdělávání a vybraný typ školských výchovných a ubytovacích zařízení (podmínky prostorové, pokud možno samostatné herny, nikoli učebny; materiální (vybavení heren); personální – opatření DZ ČR</p>	Plzeňský kraj (plzensky-kraj.cz)

	<p>Strategický cíl PK: Podporovat metodicky a finančně zájmové vzdělávání, vč. aktivit pro rozvoj nadání a individuální přípravu (str. 55)</p> <p>I. 4 Vytvářet příležitosti pro pregraduální přípravu i další vzdělávání pedagogických pracovníků působících v oblasti zájmového vzdělávání a práce s nadanými dětmi, žáky a studenty – opatření DZ ČR</p> <p>Strategický cíl PK: Pregraduální i další vzdělávání pedagogických pracovníků zaměřit též na oblast vzdělávání nadaných žáků, pedagogickou diagnostiku, metody a formy vzdělávání stimulující rozvoj nadání, vytvoření systému podpory nadání na škole i externí spolupráci v rámci Krajské sítě podpory nadání (str. 55)</p>	
<p>Krajský akční plán rozvoje vzdělávání Plzeňského kraje na období 2020-2022 (KAP)</p>	<p>10. obecný cíl priority: (vysoká priorita) Zaměřit se na systematickou podporu nadání a péči o nadané a mimořádně nadané žáky Obecný cíl je naplňován prostřednictvím následujících pěti dílčích cílů. Každý cíl obsahuje konkrétní činnost, předpoklady realizace, zapojené subjekty, termín a kritérium splnění dílčího cíle (str. 27) Dílčí cíle: 10.1 Identifikace nadaných a mimořádně nadaných žáků 10.2 Identifikace žáků s potenciálem nadání 10.3 Vzdělávání pedagogů v oblasti péče o nadané a mimořádně nadané žáky 10.4 Podpora nadání u všech žáků 10.5 Péče o nadané žáky v oblasti formálního a neformálního vzdělávání</p>	<p>https://www.plzensky-kraj.cz/dokumenty-kap-ii</p>
<p>Vize vzdělávání v Plzeňském kraji v roce 2035</p>	<p>Strategický cíl č. 2. - Zvyšovat vzdělanost pedagogů a ředitelů – Učitelé rozšiřují svou komfortní zónu v oblasti vnímání individuality žáka. Strategický cíl č. 3 - Zaměřit vzdělávání na rozvoj osobnosti, kariéry a občanství – Vhodný inkluzivní přístup je přirozenou a nedílnou součástí celého vzdělávacího procesu, Neformální vzdělávání rozvíjí kompetence a potenciál žáků nad rámec povinné výuky a vytváří širokou paletu příležitostí k podpoře jejich zájmů a talentů.</p>	<p>https://www.plzensky-kraj.cz/plzensky-kraj-ma-vizi-vzdelavani-pro-rok-2035</p>
<p>Školská inkluzivní koncepce Plzeňského kraje (ŠIK PK)</p>	<p>10.7 Podpora nadaných a mimořádně nadaných žáků (str. 63–65) - definice nadání, identifikace nadaných žáků a škol s inspirativní praxí v Plzeňském kraji, KSPN, dotační tituly</p>	<p>https://www.plzensky-kraj.cz/rovnym-prilezitostem-ve-vzdelavani-napomuze-skols</p>

<p>Plán rozvoje sportu v Plzeňském kraji (2018 - 2025)</p>	<p>Priorita č. 2. Výchova sportovních talentů (str. 7)</p> <p>2.1 Podporovat propojení vzdělávání s výchovou sportovních talentů, podporovat sportovní akademie ve sportech, pro které jsou na území kraje zajištěny odpovídající tréninkové podmínky</p> <p>2.1.1 Podpora vzdělávání a výchovy sportovních talentů v zařízeních zřizovaných Plzeňským krajem</p> <p>2.1.3 Podpora úspěšných nadaných sportovců, jednotlivců i kolektivů v žákovských a dorosteneckých kategoriích, podpora zkvalitňování podmínek pro jejich sportovní přípravu</p>	<p>https://www.datapl.an.info/img_upload/7bdb1584e3b8a53d337518d988763f8d/plan-rozvoje-sportu-v-plzenskem-kraji.pdf</p>
<p>Regionální inovační strategie pro inteligentní specializaci Plzeňského kraje - (RIS3 strategie) - 2. aktualizace 06/2020</p>	<p>Specifický cíl RIS SC 1.3: Posílit síť spolupráce vzdělávacích institucí všech stupňů a výzkumných organizací při hledání talentů a rozvoji talentů pro výzkum, vývoj a inovace - VaVal (str. 41) - indikátory a typové aktivity</p>	<p>https://www.inovujtevpek.cz/sites/default/files/2021-03/RIS3PK-2aktualizace-schvalenoZPK200608.pdf</p>

Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy Plzeňského kraje 2020 - 2024 (DZ PK 2020 - 2024)

DZ PK 2020 - 2024 je zpracován na základě § 9 odst. 2 a 3 zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů. Plzeňský kraj se bude intenzivně věnovat problematice nadaných a mimořádně nadaných žáků. V dalším období je nezbytné zaměřit se na přesnější definování nadaných a mimořádně nadaných žáků, kteří by pak byli přesněji identifikováni ve školách.

Cílem opatření Plzeňského kraje v oblasti nadaných je:

- maximálně rozvíjet potenciál všech nadaných a mimořádně nadaných dětí, žáků a studentů, včetně rozvoje jejich tvořivosti, prohlubovat spolupráci zaměstnavatelů se vzdělavateli a mezi vzdělavateli navzájem v oblasti uznávání výsledků zájmového a neformálního vzdělávání také s ohledem na rozvoj a uplatnění nadání,
- systematicky podporovat profesní rozvoj pedagogů v oblasti práce s nadanými a mimořádně nadanými žáky efektivními programy dalšího vzdělávání, a dále zapojit školy a školská zařízení do Krajské sítě podpory nadání a podpořit vhodnými aktivitami systém podpory nadání na školách, ve školských zařízeních (SVČ) i mimo ně.

Krajský akční plán rozvoje vzdělávání Plzeňského kraje na období 2020-2022 (KAP)

Krajský akční plán rozvoje vzdělávání Plzeňského kraje na období 2020-2022 navazuje na předchozí akční plán, který byl realizován v letech 2016-2019. Jeho cílem je plánování strategických kroků vedoucích ke zvýšení kvality vzdělávací soustavy kraje i jednotlivých škol v souladu s potřebami trhu práce a socioekonomickou situací v regionu. Dokument řeší zejména rozvoj středních a vyšších odborných škol v Plzeňském kraji v kontextu ostatních částí vzdělávacího systému (MŠ, ZŠ, VŠ, CŽU). Dílčí části krajského akčního plánu se také promítly do Dlouhodobého záměru rozvoje vzdělávání a vzdělávací soustavy Plzeňského kraje (2020-2024). Obecný cíl 10 - „Zaměřit se na systematickou podporu nadání a péči o nadané a mimořádně nadané žáky“ má v „Krajském akčním plánu rozvoje vzdělávání Plzeňského kraje na období 2020-2022“ vysokou prioritu. Systematická

podpora nadání je vnímána jako důležité téma, které je třeba rozvíjet a podporovat. Navazuje na většinu ostatních témat, dotýká se také spolupráce formálního a neformálního vzdělávání. Obecný cíl bude naplňován prostřednictvím pěti dílčích cílů, které jsou zaměřeny na následující oblasti:

- Identifikace nadaných a mimořádně nadaných žáků
- Identifikace žáků s potenciálem nadání
- Vzdělávání pedagogů v oblasti péče o nadané a mimořádně nadané žáky
- Podpora nadání u všech žáků
- Péče o nadané žáky v oblasti formálního a neformálního vzdělávání

Vize vzdělávání v Plzeňském kraji v roce 2035

Vize vzdělávání v Plzeňském kraji v roce 2035, jako součást dokumentu Krajský akční plán rozvoje vzdělávání Plzeňského kraje na období 2020 - 2022, vznikla na základě široké diskuse aktérů působících ve vzdělávání v regionu. Vize má inspirovat a propojovat aktéry ve vzdělávání v Plzeňském kraji, posilovat důvěru mezi nimi a motivovat je k dosahování společných cílů a posilování společných hodnot v oblasti vzdělávání i nad rámec jejich zákonných povinností.

Školská inkluzivní koncepce Plzeňského kraje (ŠIK PK)

Je taktéž součástí Krajského akčního plánu rozvoje vzdělávání Plzeňského kraje (KAP) na období 2020 - 2022 v oblasti společného vzdělávání. Hlavním cílem inkluzivního vzdělávání je snaha podpořit potenciál každého dítěte, žáka či studenta (včetně podpory nadání) a poskytovat všem rovné příležitosti ve vzdělávání.

Plán rozvoje sportu v Plzeňském kraji (2018 - 2025)

Prováděcí strategický dokument definuje a popisuje na základě analytické části a SWOT analýz vizi rozvoje sportu v Plzeňském kraji, strategický cíl a šest priorit sportovní politiky Plzeňského kraje.

Regionální inovační strategie pro inteligentní specializaci Plzeňského kraje (RIS3 strategie)

RIS3 strategie vznikla na základě impulsu Vlády ČR a Evropské komise a je jednou z příloh Národní inovační strategie ČR. Regionální rozvojová agentura Plzeňského kraje, o.p.s. ji jako 2. aktualizaci zpracovala pro Plzeňský kraj jako hlavního partnera i pro další aktéry v oblasti inteligentní specializace v červnu 2020. Hlavním cílem Regionální inovační strategie Plzeňského kraje do roku 2027 je vytvořit funkční prostředí pro rozvoj výzkumu, vývoje a inovací (VaVal) v Plzeňském kraji.

Podmínkou pro konkurenceschopnost Plzeňského kraje je vysoká úroveň lidských zdrojů a regionální vzdělanosti. V rámci rozvoje pilíře „Lidské zdroje pro rozvoj výzkumu, vývoje a inovací“ strategie zmiňuje, že je zapotřebí se soustředit na posílení počtu i kvality pedagogů a rozvíjení integrovaného systému péče o nadané žáky a studenty (str. 37).

Třetí specifický cíl v oblasti lidských zdrojů řeší systematickou práci s talenty včetně jejich vyhledávání. Pokud se podaří provázat a zkoordinovat v současnosti spíše roztříštěné snahy různých institucí o podporu talentovaných žáků a studentů, vznikne v Plzeňském kraji velmi atraktivní a inspirativní prostředí pro rozvoj nadaných. S talenty je účelné začít pracovat co nejdříve, což vyžaduje spolupráci všech stupňů škol a také zapojení dalších vzdělávacích i výzkumných institucí. Zároveň tak bude posilován vztah talentů k regionu. Navržené aktivity jsou zaměřeny především na rozšíření možností pro rozvoj talentů a na širší využití stávajících kapacit různých institucí (odborníci, vybavení apod.) ve školní výuce i mimo ni (str. 39).

Strategie a dokumenty na menších územních úrovních (místní, oblastní)

Název dokumentu	Identifikace tématu nadaných žáků - kapitola, popis priority/cíle/opatření, strana	Odkaz na dokument
Místní akční plán rozvoje vzdělávání pro správní území obce s rozšířenou působností Kralovice , verze 2.0, 06/2020	Priorita 3 Rozvoj gramotností a potenciálu každého dítěte a žáka 3.1. Podpůrné aktivity pro inkluzi a rozvoj nadání pro všechny aktéry vzdělávání (str. 117) Popis cíle - diagnostika a vymezení typu a stupně znevýhodnění a nadání dětí a žáků a jim odpovídající podpůrná opatření včetně zajištění financování Popis cíle - posílení kompetencí učitelů v oblasti formativního hodnocení žáků se SVP a žáků nadaných a mimořádně nadaných	http://www.kralovice.mapplzensko.cz/download/strategicke-dokumenty/2020/MAP_US_2.0_ORP_Kralovice_2406_2020.pdf
Místní akční plán rozvoje vzdělávání II v území ORP Plzeň - finální verze 08/2021	Prioritní oblast rozvoje 2: Rozvoj kompetencí pedagogů, dalších pracovníků působících ve vzdělávání, výchově a expertů 2.1. Strategický cíl: Podpora rovných příležitostí ve vzdělávání (str. 222) Popis cíle: Více se zaměřit na nadané děti, spolupracovat s poradenskými zařízeními a Akademií nadání	https://map.plzen.eu/dokumenty2/167_finalni-verze-map-ii-08-2021.pdf
Místní akční plán rozvoje vzdělávání MAP II Blovicko a Přešticko , verze 06/2020	Priorita 2. Kvalitní vzdělávání Prioritou je zajištění vzdělávání tak, aby maximálně naplňovalo potenciál každého dítěte včetně dětí se speciálními vzdělávacími potřebami, dětí nadaných, dětí sociálně znevýhodněných i dětí zdravotně postižených atd. (str. 42)	https://www.mas-aktivios.cz/e_download.php?file=data/editor/559cs_7.pdf&original=MAP%20II%20a%20P%20C%3%BDza%20P%20C%5%99%C%3ADloha%204.pdf

Místní akční plány rozvoje vzdělávání

V rámci výzvy OP VVV č. 02_17_047 - Místní akční plány rozvoje vzdělávání II (MAP II) jsou realizovány projekty, jejichž cílem je podpora společného plánování a sdílení aktivit v území. MAP II navazují na projekty MAP I a jsou prioritně zaměřeny na rozvoj kvalitního a inkluzivního vzdělávání dětí a žáků do 15 let. Výzva podporuje intervence naplánované v místním akčním plánu, které vedou ke zlepšení kvality vzdělávání v mateřských a základních školách prostřednictvím spolupráce zřizovatelů, škol a ostatních aktérů ve vzdělávání včetně organizací neformálního vzdělávání. Spolupráce je zaměřena na společné informování, vzdělávání a plánování partnerských aktivit pro následné společné řešení místně specifických problémů a potřeb a vyhodnocování přínosů spolupráce.

Výstupem komunitního plánování v jednotlivých územích ORP Plzeňského kraje je finální dokument „Místní akční plán rozvoje vzdělávání“, který obsahuje analytickou část, průběžně aktualizovaný strategický rámec do roku 2023 (prioritní opatření a cíle vzdělávání v regionu), přehled investičních záměrů škol a akční plány na konkrétní časové období. V Plzeňském kraji je realizováno 11 projektů MAP II ve 14 obcích s rozšířenou působností, nositeli jsou Místní akční skupiny (7 MAS) a tři města. Ve čtyřech dokumentech Místní akční plán rozvoje vzdělávání figuruje mezi strategickými cíli také podpora nadání. Ostatní realizátoři zařazují vzdělávací akce pro posílení kompetencí pedagogů při práci s nadanými žáky do implementačních aktivit dle potřeb území.

Σ Shrnutí

Důležitost tématu podpory nadání se prolíná všemi uvedenými koncepčními dokumenty, a to v rámci národní, krajské i místní úrovně. Jsou identifikovány a nastaveny konkrétní priority a cíle v oblasti rovného přístupu ke kvalitnímu vzdělávání a péče o nadané děti a žáky a efektivní podpory pedagogů.

11 Příklady inspirativní praxe

Součástí expertizy je vytvořená databanka příkladů inspirativní praxe z prostředí škol a dalších organizací, které se podporou nadaných/talentovaných zabývají. Jde o první pokus shromáždit praktické náměty s cílem inspirovat ostatní. Celkově se podařilo získat 18 příkladů inspirativní praxe – viz příloha. Jedná se o:

Zpracovatel příkladu inspirativní praxe	Název
Základní škola Klatovy, Čapkova ul. 126	Barevné hodiny – podpora nadání ve výuce na ZŠ
Základní škola J. V. Sládka Zbiroh	Klub malých debrujárů Zbiroh
28. základní škola Plzeň, Rodinná 39, příspěvková organizace	Podpora žáků, kteří myslí jinak
Gymnázium Stříbro	Účast na žákovských soutěžích, projektech a přehlídkách
Gymnázium Luďka Pika, Plzeň, Opavská 21	Zajímavá fyzika – Líheň talentů
Fakulta elektrotechnická Západočeské univerzity v Plzni	Dětská letní univerzita JUNIORFEL (1 a 2)
Fakulta elektrotechnická Západočeské univerzity v Plzni	ScienceFEL Akademie
Fakulta strojní Západočeské univerzity v Plzni	Dětská technická univerzita
Techmania Science Center o.p.s.	Techmania TALENT
Techmania Science Center o.p.s.	Klub pro nadané a přemýšlivé děti
Středisko volného času Radovánek	Experimentální vzdělávání, práce s nadanými a talentovanými dětmi a žáky
Správa informačních technologií města Plzně	SITPORT
nvias, z.s.	Vychováváme v Plzni mladé AI talenty!
Klastr Chytrý Plzeňský kraj, z.s.	Studentský podnik
Středisko služeb školám, Plzeň, Částkova 78 ve spolupráci s Odborem školství, mládeže a sportu Krajského úřadu PK	Podpora talentovaných žáků v Plzeňském kraji
Akademie nadání, z.s.	Nadání nás učí

Krajské centrum vzdělávání a Jazyková škola s právem státní jazykové zkoušky, Plzeň	Skupinový workshop Kdo jsem?
Pedagogicko-psychologická poradna Plzeň	Pod závojem potíží může být ukrytý poklad

12 Závěry a doporučení

Současný stav podpory nadání v regionu:

- Expertiza **potvrdila nesystematickou podporu nadání v Plzeňském kraji.**
- **V regionu není zaveden systém identifikace a vyhledávání nadaných žáků na školách či v neformálním vzdělávání, neprobíhá plošné testování nadaných/talentovaných na školách.**
- **Spolupráce jednotlivých subjektů v regionu podporujících vzdělávání nadaných/talentovaných není zacílena na systematickou a cílenou výzkumnou a vývojovou činnost.**
- **Chybí zastřešující sjednocující platforma** podpory nadání/talentu pro VaVal v regionu.
- Zcela **chybí prezentace tématu nadání** jako významné **priority vzdělávacího systému v kraji.**

Hlavní problémy:

- Podpora nadání je v oslovených subjektech **naplňována spíše formálně** ve vypracovaných vzdělávacích koncepcích, ŠVP apod., ovšem **praktická realizace chybí.**
- **Školy i instituce neformálního vzdělávání vycházejí** z vlastních personálních, ekonomických i časových možností, **zkušeností a entuziasmu jednotlivců.**
- **Začínající učitelé a lektori** v neformálním vzdělávání **nejsou adekvátně připraveni** na práci s nadanými žáky, ale **ani pedagogové v praxi** se necítí být odborně zdatní v této problematice.
- Téma nadaných žáků **není dostatečně atraktivní** pro společnost a **chybí motivace studentů pro zapojení do práce s nadanými žáky**, např formou praxí apod.
- **Chybí celoživotní nabídka vzdělávání pedagogů a pedagogů volného času/ lektorů** zaměřená na podporu **práce s nadanými/talentovanými žáky**
- Ve školách **není dostatečně vytvářené zdravé třídní klima**, ve kterém by nadaní/talentovaní nebyli **stigmatizováni.**
- **Nadaným/talentovaným chybí neformální prostor pro setkávání** online ale hlavně „naživo“ a respekt a podpora učitelských sborů.
- Plzeňský kraj disponuje řadou subjektů zabývajících se přímo nebo nepřímo podporou nadání/talentu. **Spolupráce** těchto subjektů se soustředí zejména na **jednorázové aktivity, chybí** soustavné **dlouhodobé aktivity** podporující nadané/talentované žáky.
- **Chybí dostatek** odborníků – mentorů, **expertů** pro neformální i formální vzdělávání nadaných/talentovaných.
- Nadaným **chybí databáze mentorů z řad odborníků a vědeckých pracovníků** ochotných spolupracovat s nadanými/talentovanými žáky.
- **Nadaní s mimořádným zájmem o výzkumnou a vývojovou činnost** mají jen **velmi omezenou** možnost **získat** na své projektové záměry **stipendia.**

Doporučení:

- Vytvořit **strategii podpory nadání v Plzeňském kraji** na školách a v neformálním vzdělávání.

- Identifikovat a nastavit konkrétní **priority a cíle** v oblasti rovného přístupu ke **kvalitnímu vzdělávání, péče o nadané žáky a efektivní podpory pedagogů**.
- **Zvýšit informovanost škol o možnostech finanční podpory**, která je **podmíněná diagnostikou nadání** u jednotlivých žáků vyplývající z vyhlášky 27/2016 sb., stejně jako o dalších možnostech získávání financí přes vhodné dotační a grantové programy.
- Zajistit **adekvátní finanční ohodnocení koordinátorů podpory nadání** na školách.
- Posílit **zájem o práci s nadanými/talentovanými žáky z řad studentů** – personální podpora v neformálním vzdělávání i v diagnostice NŽ.
- Zavést **soustavné celoživotní vzdělávání učitelů a pracovníků v neformálním vzdělávání** v práci s nadanými/talentovanými žáky **včetně pregraduálního vzdělávání**.
- **Stabilně nabízet vzdělávací aktivity** (stáže, předávání inspirativních příkladů řešení problémů apod.) na téma nadání v rámci **profesního rozvoje pedagogů, včetně studentů v pregraduálním vzdělávání**.
- Vytvářet **zdravé třídní klima**, respektovat odlišnost vzdělávacích potřeb NŽ, více spolupracovat např. s PPP, ANA, KCVJŠ.
- **Vytvářet prostor** pro setkávání nadaných/talentovaných **žáků v daném oboru i mezioborově** i prostor pro setkávání nadaných **žáků a jejich rodičů**.
- Vytvořit **zastřešující platformu podpory nadání/talentu pro VaVal v regionu**
- **Nastavit úzkou a soustavnou spolupráci** formálního a neformálního vzdělávání (podpořit např. portfolii žáků, stážemi, praxemi, sdílením odborně vybavených prostor, poskytováním stipendii pro nadané s mimořádným zájmem o VaVal. Dále nabízet např. rozšiřující programy včetně oblasti ekonomických podnikatelských pravidel, marketingových dovedností a podpory zaměřené na témata spojená s VaVal)
- Zajistit dostatek prostředků **pro trvalé zapojení expertů** jako mentorů pro NŽ, nejen z dotačních programů.
- Vytvořit **databázi expertů/mentorů** ochotných spolupracovat s NŽ.
- **Vydefinovat pojem** přemýšlivý, talentovaný, nadaný a mimořádně nadaný žák a zavést na školách **systém identifikace a vyhledávání nadaných žáků** na ZŠ a SŠ.
- **Podpořit plošné testování** na školách, zajistit **dostatek diagnostických nástrojů, personálně posílit** školská poradenská pracoviště (zejména PPP) v oblasti diagnostiky a práce s NŽ, jejich rodiči a učiteli.
- **Prezentovat nadání/talenty jako významnou prioritu** rozvoje inovativního prostředí kraje.

13 Přílohy

13.1 Příklady inspirativní praxe